

Gábor Kálmán

KOLLÉGISTÁK A FELSŐOKTATÁSBAN

HIGHER EDUCATION STUDENTS IN DORMITORIES

No. 272

A **Felsőoktatási Kutatóintézet** a magyar oktatásügy átfogó problémáinak tudományos kutatóhelye.

Vizsgálatai a felsőoktatáson túl a közoktatásra, a szakképzésre és az ifjúsági korosztályokra is vonatkoznak, ezek problémáit összefüggéseikben elemzik, és így elősegítik az oktatásügy egészére vonatkozó döntések hosszú távú tudományos megalapozását, előkészítését.

Elemzése a rendszerváltás oktatási következményeire éppúgy irányulnak, mint az ezredforduló globalizációs kihívásainak és az Európai Unió csatlakozás követelményeihez történő társadalmi alkalmazkodásnak az oktatáspolitikai feltételeire.

Az Oktatási Minisztérium felsőoktatási helyettes államtitkára által felügyelt intézet kutatási profilja – eltérően a hasonló típusú intézményekétől – stratégiai jellegű, vagyis a felsőoktatási, a köz- és szakoktatási rendszernek a strukturális, szerkezeti, politikai, finanszírozási, fejlesztési problémáira irányul, ezeket országos, regionális, területi és helyi, illetve intézményi szinten egyaránt vizsgálja.

Empirikus szociológiai kutatásaival, statisztikai és oktatás-gazdaságtani elemzéseivel, politikai esettanulmányaival a Felsőoktatási Kutatóintézet hozzájárul a felsőoktatás és a középfokú iskolahálózat fejlesztéséhez, az iskolázási létszámok és a pedagógusszükséglet előrejelzéséhez, az oktatásfinanszírozási alternatívák kimunkálásához, a felsőoktatási és tudományos kutatás Európai Unió és nemzetközi integrációjához.

Eredményeit a kormányzati oktatáspolitikai formálói közvetlenül is felhasználják, de munkatársai szakértőként a helyi önkormányzatok, a parlamenti bizottságok oktatási koncepcióinak kialakításához is hozzájárulnak.

Az intézet fenntartója az Oktatási Minisztérium, de kutatási költségeinek jelentős részét pályázati úton (OTKA, OKTK, külföldi és nemzetközi szervezetek stb.) nyeri el, illetve külső megrendelésre (önkormányzatok, kormányzati és érdekszervezetek, felsőoktatási intézmények, nagyvállalatok, alapítványok stb.) megbízásából is végez vizsgálatokat, közvélemény-kutatásokat, szakképzési és felsőoktatási intézmények, intézményhálózatok átvilágítását.

Kialakult kapcsolatrendszere sokrétű: az intézet, illetve vezető munkatársai éppúgy tagjai számos nemzetközi kutatási szervezet, folyóirat és intézmény irányító testületének, mint ahogyan a hazai tudományos és közélet testületeinek is – az MTA Pedagógiai Bizottságától a Magyar Akkreditációs Bizottságig.

A Felsőoktatási Kutatóintézet a Debreceni Egyetemmel együttműködve a felsőoktatás-kutatók posztgraduális képzésének egyik országos központja, és közös Kutatási Központot működtet az ELTE Társadalomtudományi Karával is. Az intézet munkatársai emellett tanítanak az ELTE, a DE, a SZTE, a PTE, a Budapesti Corvinus Egyetem stb. egyetemi kurzusain és több főiskolán, illetve a pedagógus-továbbképzés területi intézményeiben is.

Gábor Kálmán

Kollégisták a felsőoktatásban

Higher education students in dormitories

FELSŐOKTATÁSI KUTATÓINTÉZET

BUDAPEST, 2006

KUTATÁS KÖZBEN 272
(219–228-ig Educatio Füzetek címen)

SOROZATSZERKESZTŐ: Tomasz Gábor

Lektorálta: Kemény István

A kutatást az Oktatási Minisztérium támogatta.

© Gábor Kálmán, Felsőoktatási Kutatóintézet, 2006

Felsőoktatási Kutatóintézet
HU ISSN 1588-3094
ISBN 963 404 400 X

Felelős kiadó: Liskó Ilona, a Felsőoktatási Kutatóintézet igazgatója
Műszaki vezető: Orosz Józsefné
Műszaki szerkesztő: Híves Tamás
Terjedelem: 4,2 A/5 ív
Készült a Felsőoktatási Kutatóintézet sokszorosítójában

TARTALOM

Bevezetés	5
1. A felsőoktatás expanziója	6
2. A kollégiumokról	17
2.1. A kollégiumi épületek állaga	17
2.2. A kollégiumi férőhelyek és helyiségek száma	18
2.3. A kollégiumok kihasználtsága és a hallgatók összetétele	21
2.4. A kollégiumok egyéb jellemzői, infrastruktúra	22
2.5. A kollégisták véleménye a kollégiumokról	24
3. A kollégistákról	26
3.1. A kollégisták demográfiai és szociális helyzete	26
3.2. A kollégisták származása, a szülők iskolázottsága	27
3.3. A kollégisták származása, a szülők társadalmi helyzete	28
3.4. Iskolai háttér, nyelvtudás, a számítógép és a világháló használata	30
3.5. A kollégisták kommunikációs és fogyasztói státusza	31
3.6. A kollégisták életmódja	32
3.7. A kollégisták értékei, értékorientációi	36
3.8. A kollégisták élettervezése, életciklusok	39
Összegzés	42
Függelék	46
I. Demográfiai adatok, társadalmi háttér, mobilitás	46
II. Készségek, eszközök	50
III. Kollégiumról	53
IV. Bevételek és kiadások szerkezete	57
V. Szabadidő, fogyasztás, életmód	61
VI. Előítéletek, politikai-közéleti aktivitás	62
VII. Értékek	63
VIII. Politikai érdeklődés, közélet	64
IX. Feszültségoldó szerek használata	65
Summary	67

Bevezetés

Kutatási jelentésünkben a *Kollégisták a felsőoktatásban, 2004* c. kutatás mellett, mely egy kérdőíves lekérdezésből és a mintába került kollégiumok adatlapjainak kitöltéséből állt, figyelembe vettük korábbi vizsgálataink eredményeit is.

A kollégisták helyzetét nagymértékben befolyásolja a felsőoktatás kilencvenes években kialakult és napjainkig tartó expanziója, mely jelentősen megváltoztatta a felsőoktatásban tanulók tagozat és képzési szint szerinti összetételét, újrastrukturálta a származási és anyagi különbségeket. A tagozat és képzési szint szerinti összetételbeli különbségek bemutatására jó lehetőséget nyújtott *Az elsős hallgatók szociológiai vizsgálata* c. kutatásunk, amelyben egyaránt megkérdeztünk nappali és levelező tagozatos hallgatókat. A kollégista és nem kollégista nappali tagozatos hallgatók összehasonlító elemzésére pedig a *Diákjogok a Felsőoktatásban, 2003* című, a nappali tagozatos hallgatókra reprezentatív kutatásnak az adatai adtak lehetőséget.¹

Kutatási jelentésünk három részből áll. Az első részben a felsőoktatás expanziójának következményeivel, a másodikban a kollégiumokkal, a kollégiumok állapotával foglalkozunk, a harmadik részben pedig a kollégisták helyzetét, származási összetételét, életmódját mutatjuk be.

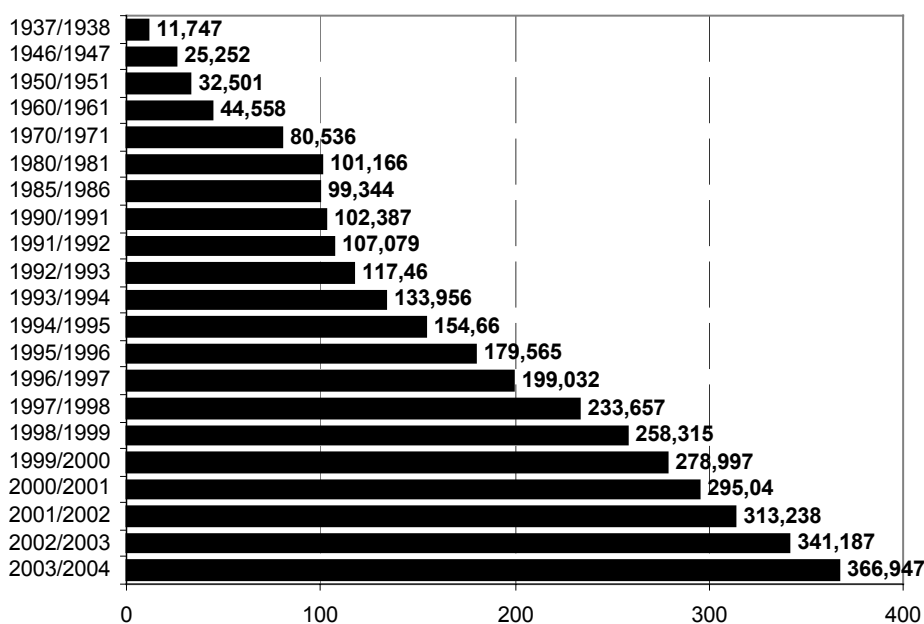
¹ A Felsőoktatási Kutatóintézet, az MTA Szociológiai Kutatóintézete és a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet közös vizsgálatának a célkitűzése az volt, hogy mintegy 1.500 érintett személy megkérdezése révén a teljes (közel 185 ezer főt kitevő) nappali tagozatos alappopulációra vonatkozó információkat gyűjtsön. A minta az ország 64 felsőoktatási intézményére EU-régióként reprezentatív, melyet egy öt szempontú kvóta segítségével biztosítottunk (intézményekre, nemre, évfolyamra, képzési szintre és a kollégisták arányára). A vizsgálatot – eddigi tapasztalatainkra építve – diák kérdezőbiztosokkal végeztettük.

1. A felsőoktatás expanziója

A kollégista hallgatók helyzetének vizsgálatakor figyelembe kell venni, hogy a felsőoktatás expanziója hazánkban a kilencvenes évek utolsó harmadában gyorsult fel, és napjainkra teljessé vált ki (ld. 1. ábra).

1. ábra

Az egyetemi hallgatók számának alakulása (ezer fő)

Statisztikai Tájékoztató 2003/2004 - Oktatási Minisztérium

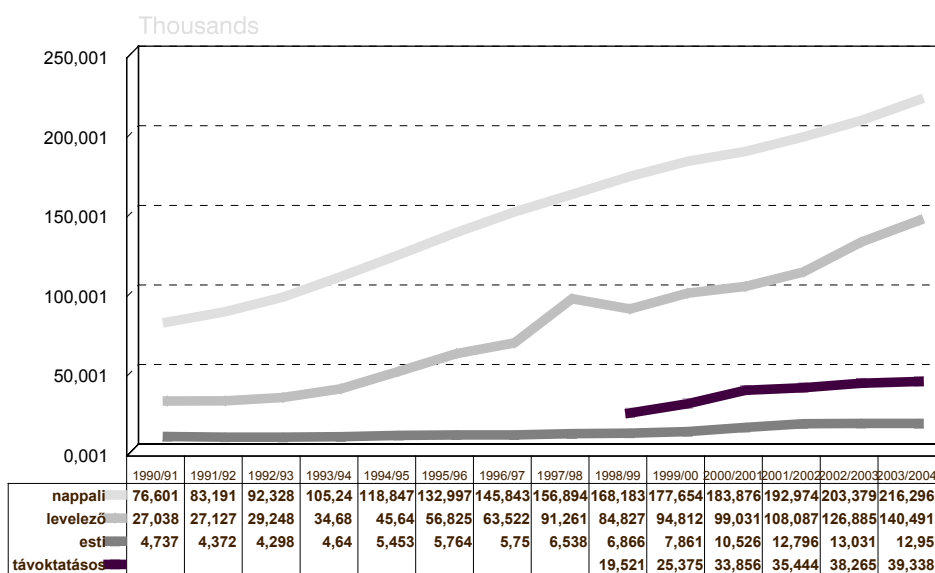
A felsőoktatás expanziója nyomán jelentős mértékben megváltozott a felsőoktatás tagozat és képzési szint szerinti összetétele. Az expanzió során a levelező tagozatos hallgatók száma sokkal dinamikusabban emelkedett, mint a nappali tagozatosoké, a főiskolások száma pedig sokkal inkább nőtt mint az egyetemeken tanulóké.

A 2003/2004 évi tanévben 409.678 hallgató közül 216.296 volt a nappali tagozatos, 140.491 a levelező tagozatos hallgató, 39.338 fő tanult távoktatásban, 12.950 fő pedig esti tagozaton. Az expanzió kiteljesedésére utal, hogy napjainkra az első évesek számához (101.717 fő) közelít az utolsó éveseké (87.407 fő). A felsőoktatásban tanulók 57,1%-a nő, és mintegy fele (206.312 fő) részben állami finanszírozásban. A felsőoktatási szerkezet tagozat szerinti változása a felsőoktatás finanszírozási forrásai-

nak változásával jár együtt. A 2003/2004-es tanévben a nappali tagozatos hallgatók 82,4%-a, 178.215 fő részesült állami finanszírozásban. Lakhatási támogatást kapott a nappali tagozatos hallgatók 38,9%-a (84.317 fő), kollégiumban pedig a nappali tagozatos hallgatók 23,5%-a (51.031 fő) lakott. A levelező tagozatosoknak csak 18,3%-a volt állami finanszírozású; az utóbbi években egyre növekvő távoktatási képzésben részesülők között pedig lényegében senki sincs, aki állami finanszírozás keretében tanulna. A felsőoktatás expanziója az állami támogatásban részesülők arányának csökkenésével járt együtt.

2. ábra

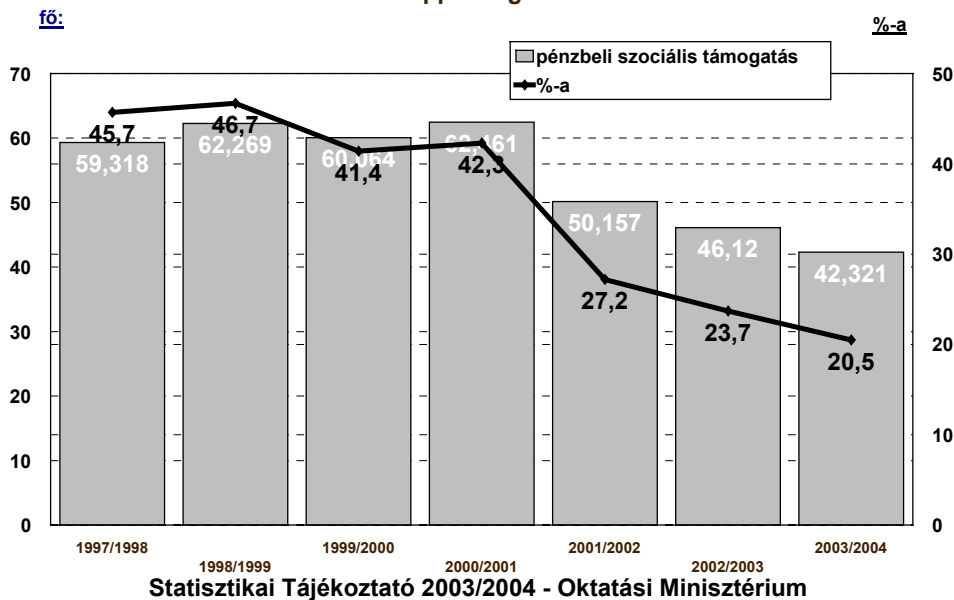
A hallgatók száma tagozat szerint

Statistikai Tájékoztató 2003/2004 - Oktatási Minisztérium

3. ábra

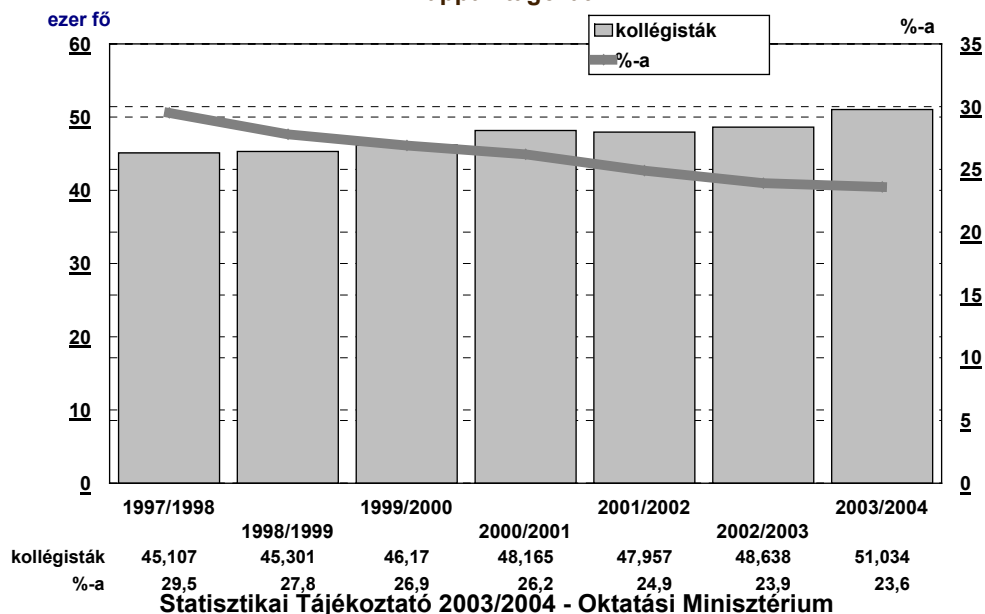
Szociálisan támogatottak száma és aránya nappali tagozat

A nappali tagozaton az államilag finanszírozottak száma ugyan az elmúlt évtizedben növekedett (az 1996/1997-es tanévben 143.042 fő, 2003/2004-ben már 178.215 fő), az államilag finanszírozottak aránya viszont 97,8%-ról 86,1%-ra csökkent! A tanulmányi ösztöndíjban részesülők számszerű növekedése a 2001/2002-es tanévtől megállt (90.516 fő), és napjainkra mintegy tízezer fővel csökkent (81.496 fő), ami az arányokban nagymértékű csökkenést eredményezett – 49,1%-ról 39,4%-ra. A szociális támogatás csökkenése egy évvel korábban, az 1999/2000-es tanévben kezdődött, és a zuhanásszerű csökkenés az előbbinél is szembetűnőbb: míg a 2001/2002-es tanévben a hallgatók mintegy kétötöde részesült szociális támogatásban, addig a 2003/2004-es tanévben csupán egyötöd! A kollégisták száma az 1997/1998-as tanévtől ugyan enyhén emelkedett (45.107 főről 51.034 főre), aránya viszont közel egyharmadról csaknem egyötödre csökkent.

4. ábra

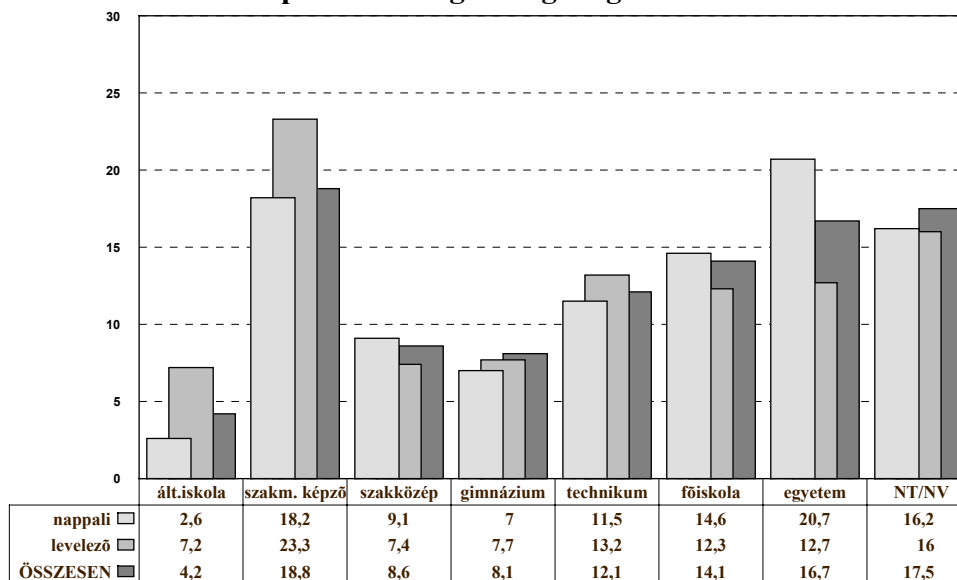
Kollégisták számának és arányának alakulása nappali tagozat

A felsőoktatás expanziója tehát együtt járt a piac szerepének növekedésével, az állami támogatás csökkenésével. Egy olyan felsőoktatási szerkezet jött létre, amelyben a az állami támogatás a nappali tagozatosokra, azoknak is egyre szűkebb körére koncentrálódik. Fontos megvizsgálni, hogy a felsőoktatási rendszer ezen szerkezeti változásai mellett hogyan alakult a hallgatók származási összetétele és a hallgatók státusza, valamint azt, hogy hogyan jelölhetjük ki ezen belül a kollégisták helyét.

5. ábra

Az apa iskolai végzettsége tagozat szerint

Elsőéves hallgatók vizsgálata 2001/2002, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=4562 fő)

A nappali és levelező tagozatos hallgatók származási összetételének összehasonlítására *Az elsőéves hallgatók szociológiai vizsgálata, 2001/2002* c. kutatás adatai állnak rendelkezésünkre. A 2001/2002-es adatok azért is fontosak, mert ebben az időszakban az oktatási expanzió rendkívül dinamikus volt. Az adatokból kitűnik, hogy a nappali tagozaton az egyetemet végzett apák, a levelező tagozaton pedig a szakmunkás végzettséggel rendelkezők apák gyermekei találhatók a legnagyobb arányban: míg levelező tagozaton csaknem minden negyedik hallgatónak van szakmunkásképzőt végzett édesapja, addig az apáknak csak alig több mint egytizede végzett egyetemet. Nappali tagozaton viszont minden ötödik hallgató apja végzett egyetemet és csaknem minden negyediké szakmunkásképzőt. Ezt a tendenciát láthatjuk az anyák esetében is. A szülők osztályhelyzetét²

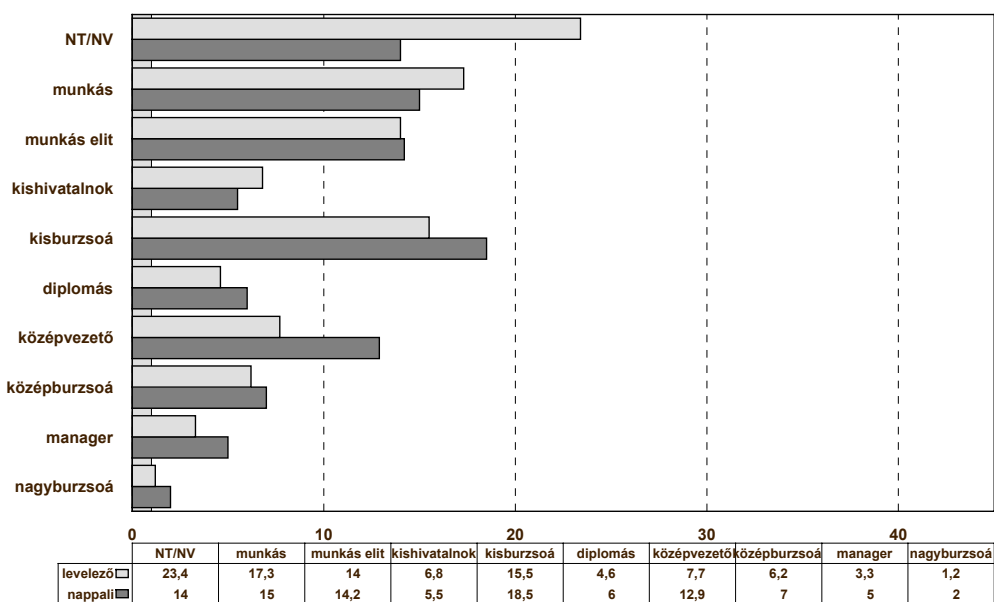
² Az apa/anya osztály-hovatartozása változók kialakításakor figyelembe vettük a tulajdonviszonyok átalakulását, valamint hogy az apa/anya magán-, illetve állami szektorban dolgozik-e. Az állami szektoron belül külön vizsgáltuk a köztisztviselői, illetve közalkalmazotti viszonyt. A magánszektorban a tulajdonosokat az alkalmazottak száma szerint kategorizáltuk, a beosztottakat pedig aszerint, hogy szellemi vagy fizikai munkát végeznek-e. Figyelembe vettük továbbá, hogy az apa/anya milyen szerepet tölt be a munkahelyi hierarchiában. Az apa/anya osztály-hovatartozása változó elkészítésekor nem vettük figyelembe az inaktív apákat/anyákat. (Az ő osztályhelyzetük meghatározására a részletes foglalkozási és iskolázottsági adatok révén került sor.)

Az apa osztály-hovatartozását figyelembe véve az első kategória a *nagyburzsoá*, ebbe a kategóriába tartoznak azok a magánszektorban dolgozó tulajdonosok, akik 50-nél több

vizsgálva is azt tapasztaltuk, hogy a munkásosztályhoz tartozó apák gyermekeinek aránya, de különösen a munkásosztályhoz tartozó anyák aránya a levelező tagozatos hallgatók körében magasabb, mint a nappali tagozatos hallgatók között.

6. ábra

Az apa osztályhelyzete tagozat szerint

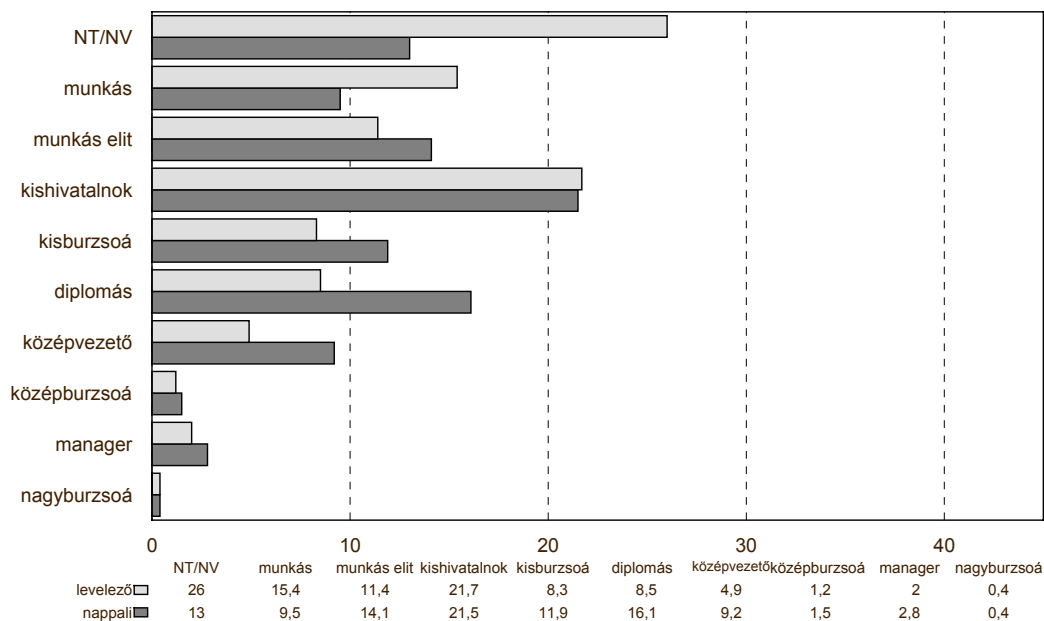

Elsőéves hallgatók vizsgálata 2001/2002, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=4562)

alkalmazottat foglalkoztatnak. A második kategória a *menedzser és vezető* réteg, ide soroltuk a nagyvállalatok igazgatóit, a felsőszintű vezetőként szolgáló állami tisztviselőket, valamint a felsőszintű vezető pozíciót betöltő állami közalkalmazottakat. A *középburzsoá* vállalkozó 5-nél több és 50-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató réteg. A következő a *középvezetők* kategóriája, akiknek a besorolása a beosztottak száma, illetve a munkahelyi beosztási hierarchia alapján történt. A *beosztott diplomás* kategóriába kerültek azok, akik mind a magán-, mind az állami szektorban beosztottként szellemi munkát végeznek. A *kisburzsoá* kategóriába kerültek azok, akik a magánszektorban dolgoznak tulajdonosként 1-5 alkalmazottal, illetve alkalmazott nélkül. *Kishivatalnokok* a legalább érettségivel rendelkező közalkalmazottak, köztisztviselők. A *munkás elit*-be soroltuk az érettségivel rendelkező fizikai munkát végzőket. *Munkások* közé soroltuk a legfeljebb szakmunkásképzővel rendelkezőket, akik a magán-, illetve az állami szektorban beosztottként fizikai munkát végeznek. A kategóriák további ellenőrzését az apa/anya foglalkozása, illetve az iskolázottság részletes adatainak az összevetésével végeztük el.

7. ábra

Az anya osztályhelyezete tagozat szerint

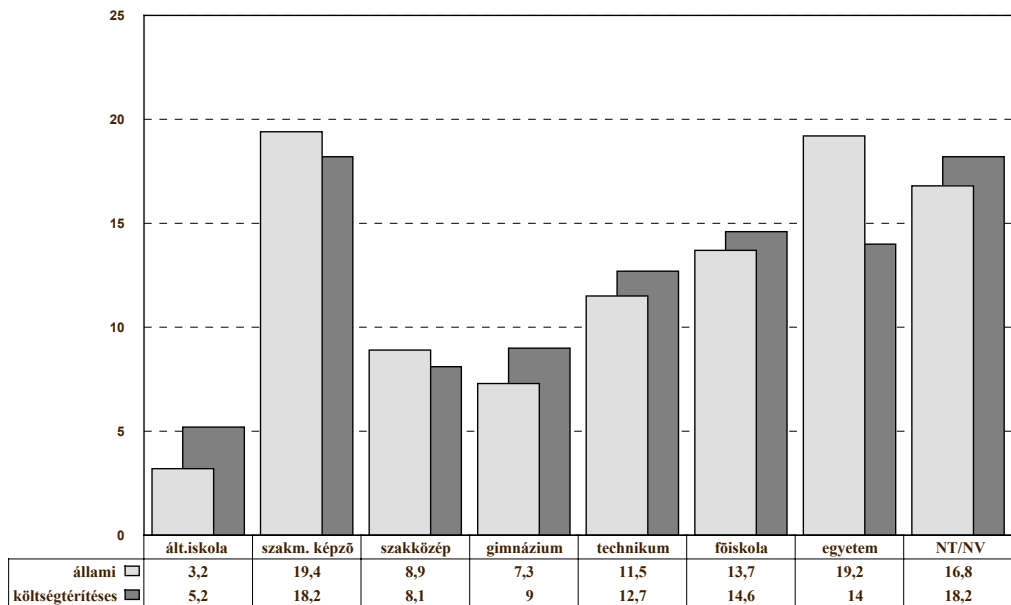
Elsőéves hallgatók vizsgálata 2001/2002, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=4562)

Az egyetemi és főiskolai képzettségi szint összehasonlításakor is azt tapasztaltuk, hogy a 2001/2002 tanévben elsős egyetemisták apjának alig több mint egytizede, a főiskolások apjának egyötöde rendelkezett szakmunkás képzettséggel.

A felsőoktatási rendszer expanziójának igen fontos ellentmondása, hogy a felsőoktatás piaci szerepének kiszélesedése növeli a feltörekvő rétegek esélyeit. A felsőoktatási rendszerben az állam szerepének csökkenése következtében viszont a redusztributív elosztás területén egyre élesebb verseny alakul ki, és ebben éppen a feltörekvő rétegek/csoportok gyerkei kerülnek hátrányos helyzetbe, azaz az állami támogatások jelenlegi formái nem csökkentik, inkább növelik a társadalmi egyenlőtlenségeket. Ezt tapasztaljuk akkor is, ha megnézzük az állami finanszírozású és a költségtérítéses hallgatók származási összetételét, de végső soron ezt tapasztaljuk a kollégiumi ellátásban részesülők esetében is. (Ha az állami finanszírozású és a költségtérítéses hallgatókat az apák iskolai végzettsége alapján hasonlítjuk össze, akkor a legnagyobb különbség az egyetemi végzettségű apák arányában figyelhető meg.)

8. ábra

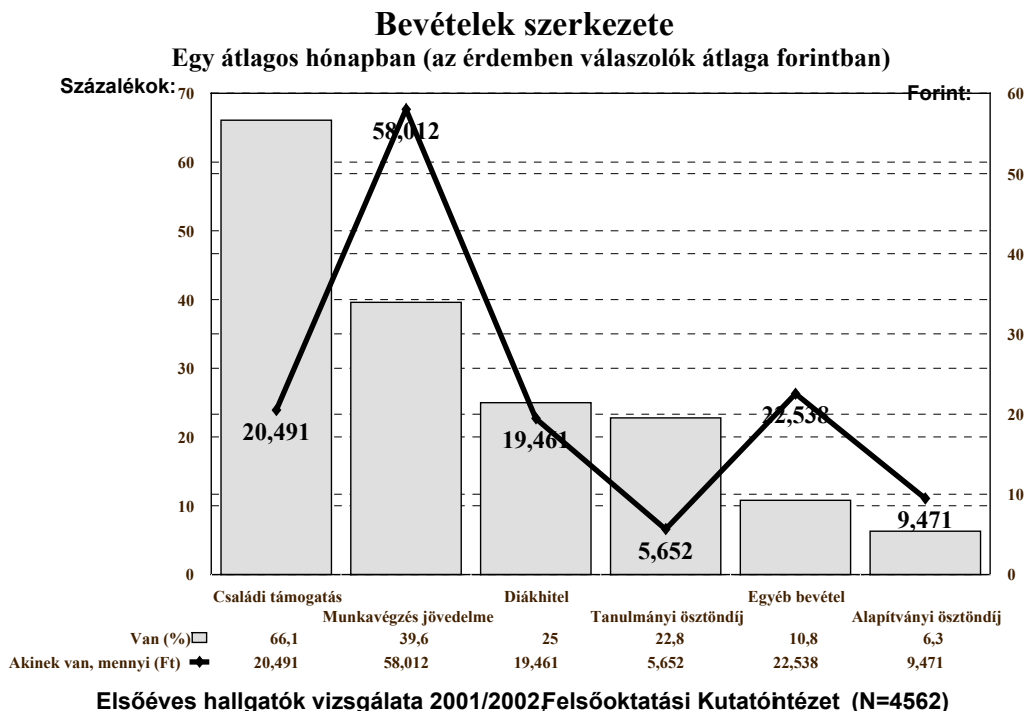
Az apa iskolai végzettsége finanszírozás szerint

Elsőéves hallgatók vizsgálata 2001/2002, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=4562 fő)

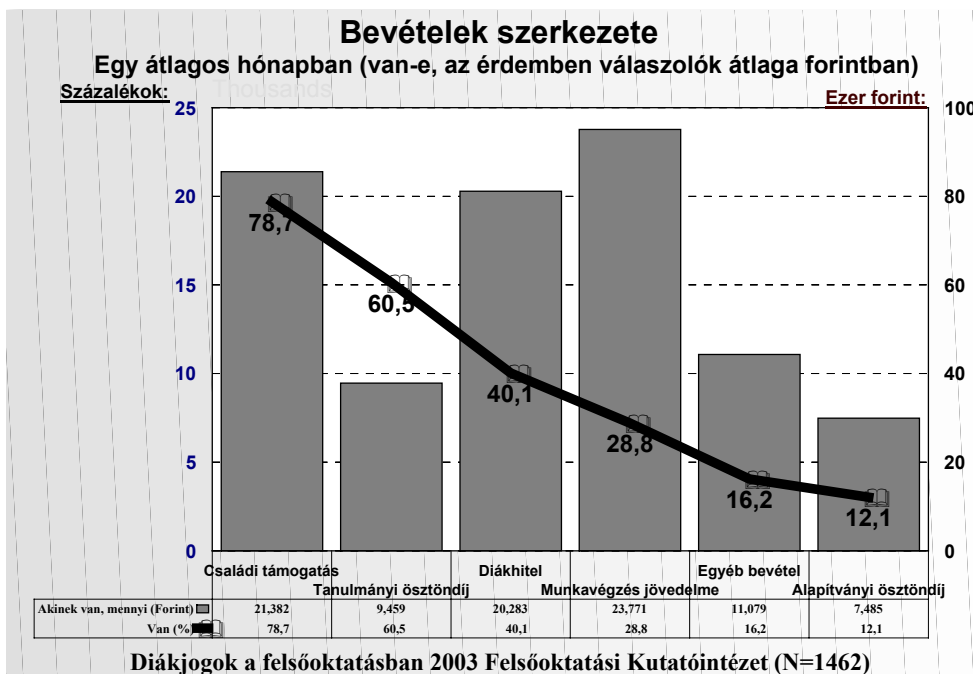
A felsőoktatási expanzió következtében jelentős mértékben átalakul az egyetemisták státuszát befolyásoló tényezők szerepe. Az *elsőéves hallgatók szociológiai vizsgálata, 2001/2002* c. kutatásban az egyetemi hallgatók bevétele a következőképpen alakult:

9. ábra

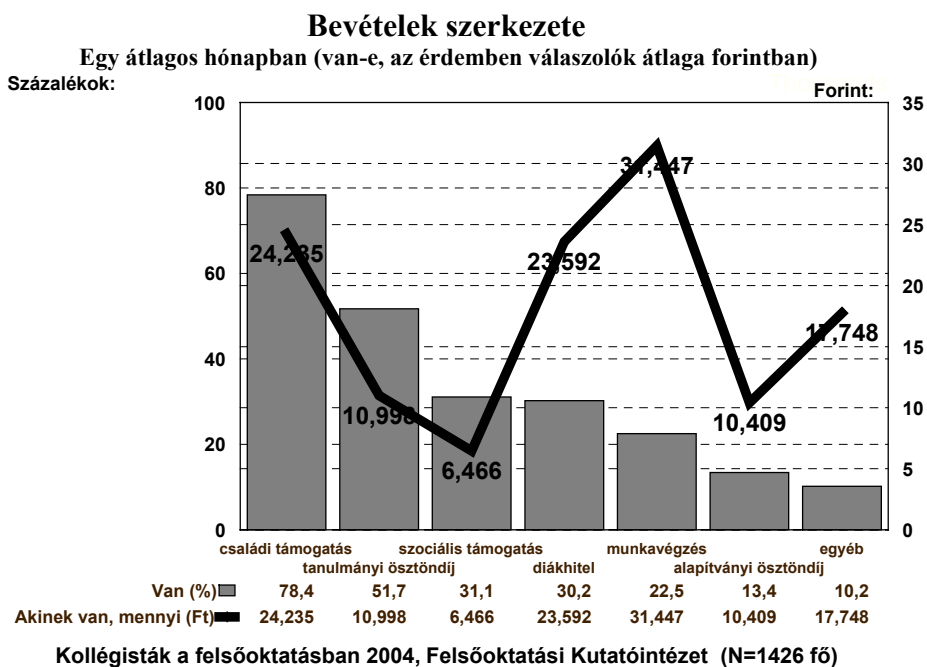

Családi támogatásból a megkérdezettek csaknem kétharmadának, munkavégzésből pedig alig több mint egyharmadának volt bevétele, a harmadik legnagyobb bevételi forrás pedig a diákhitel volt. A hallgatók legnagyobb bevételi forrása ugyanakkor a saját munkából származott; a családi támogatás, illetve a diákhitel összege pedig közel hasonló volt. A diákhitel révén a piac befolyása a legnagyobb az elsőéves egyetemi hallgatók státuszát meghatározó tényezők között.

10. ábra

11. ábra

A piaci tényezők a nappali tagozatos hallgatók státuszát is jelentős mértékben befolyásolják: az államilag garantált diákhitelt a hallgatók kétötöde vette fel, és több mint egynegyedének volt munkavégzésből bevétele. Családi támogatással a megkérdezettek csaknem egyötöde rendelkezett. Az összeg nagyságát tekintve a munkavégzés, a diákhitel, illetve a családtámogatás volt a sorrend. A nappali tagozatos hallgatók státuszát tehát jelentős mértékben befolyásolja a családi támogatás, kisebb mértékben a munkavégzés, és – a diákhitel révén - igen jelentős az állami támogatás szerepe is (10. ábra).

A kollégisták státuszát nagymértékben befolyásolja a családi támogatás és a tanulmányi ösztöndíj. A szociális ösztöndíjat is figyelembe véve kiemelkedő szerepet játszik státuszuk alakulásában az állami támogatás. Azt is mondhatjuk, hogy a kollégisták az államilag leginkább támogatott hallgatók csoportjába tartoznak. Feltűnő, hogy a kollégistáknak alig több mint az egyötöde dolgozik, igaz viszont az is, hogy aki dolgozik, annak a legnagyobb bevétele munkából származik. A munkavégzést figyelembe véve a kollégisták nemcsak az állam által legtámogatottabb hallgatói csoportnak tekinthetők, hanem igen polarizált csoportot is alkotnak: egyszerre kerülnek ki közülük a leginkább piac- és a leginkább államfüggő hallgatók.

2. A kollégiumokról

2.1. A kollégiumi épületek állaga

A vizsgált kollégiumok³ háromnegyedében egy épület van, egytizedében kettő, míg ugyanekkora hányadában ennél több. Az épületek építési évét vizsgálva azt találtuk, hogy az adatfelvételben szereplő kollégiumok 18%-a 1950 előtt épült, 41%-uk 1951-1970 között, 16%-uk 1971-1980 között, s mindössze négy kollégium tekinthető ennél újabbnak. A második és többedik kollégiumi épületek között valamivel magasabb az újabb építésűek aránya.

Az épületek egytizede még soha nem volt felújítva. A többieket részben vagy teljes egészében felújították már. A nem felújított épületek között is akad azonban olyan, amelyik még a II. világháborút megelőzően épült.

A kollégium állapotáról nyilatkozva mindössze hét olyan intézményt találtunk, amelynek vezetője jónak ítélte meg az épület állapotát, további tizenöt kollégiumot viszont inkább csak kielégítőnek találtak e szempontból az interjúalanyok. A felkeresett kollégiumok felénél a vezetők egyértelműen jelezték, hogy az épület felújításra szorul. Amikor azonban konkrétan a felújítás szükségességére kérdeztünk rá, már csupán négy olyan kollégiumot találtunk, amelyikről egyértelműen az derült ki, hogy nem szorul felújításra, tizenegy esetében részleges felújítást tartanak indokoltnak, míg a kollégiumok kétharmadában egyértelműen igennel válaszoltak a kérdésre. Ennél a kérdésnél három esetben még azok az intézményvezetők is részleges felújítási igényt jeleztek, akik egyébként alapvetően jónak tartják a kollégium állapotát. A négy felújítást nem igénylő kollégium mindegyike átesett már valamilyen felújításon.

A kérdés mellé fűzött szöveges válaszokból kiderült, hogy az épületek állapotát egyetlen szóval nem is olyan könnyű jellemezni, hiszen esetenként például a szerkezetét jónak találták a kérdezettek, egyes jellemzőit (pl. nyílászárók) azonban nem. A válaszok nyilvánvalóan összefüggést mutatnak az épület életkorával, hiszen egyetlen olyan kollégiumot sem találtunk, amelyik a háború előtt épült, és legalább részben ne szorulna felújításra, igaz, az 1980 után épültek vezetői közül is egy kivétellel mindenki jelzett ilyen igényt.

A kollégiumok fűtése a legtöbb esetben központi vagy távfűtés (59%), a gázfűtéssel rendelkezők aránya egyötöd volt, míg 8 intézmény egyedi fűtést alkalmaz.

³ A kollégiumokról felvett adatlapokat Szemerszki Marianna dolgozta fel.

2.2. A kollégiumi férőhelyek és helyiségek száma

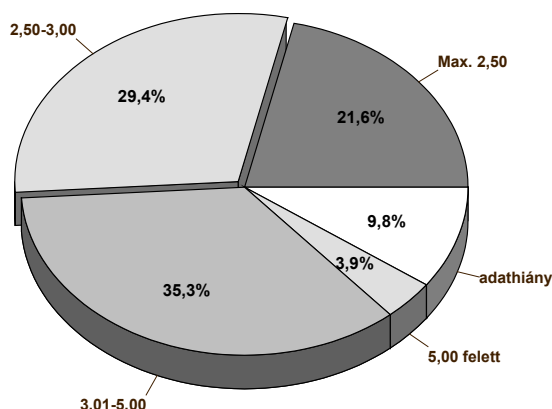
A vizsgálatba bevont kollégiumok közül mindössze kettőben laknak 100 főnél kevesebben, s további 12-ben 100 és 200 fő között. Ennél nagyobb, de 500 főnél kisebb férőhelyszámot 23 kollégium jelzett, míg 12 intézményben ennél több férőhely van.

A kollégiumi szobák száma igen változó, nyilvánvalóan részben a férőhelyek számával összefüggésben, részben azonban – mint azt az egy szobára jutó férőhelyek száma is mutatja – a kollégium belső kialakításától is függően. A felkeresett kollégiumok együttesében (10 intézmény) van 50-nél kevesebb szoba, csaknem minden másodikban (21 intézmény) 100-nál több. Mindezek az adatok azonban inkább csak azt jelzik, hogy milyen méretű kollégiumokban történt az adatfelvétel, arról nem tájékoztatnak, hogy milyen az épületek belső térkihasználtsága. Erre vonatkozóan képezhető egy mutatószám, amely azt jelzi, hogy hány hallgató jut egy kollégiumi szobára. Az átlagérték 3,3 fő/szoba. Mindössze egyetlen olyan kollégiumot találtunk, ahol minden szobában két diák lakik, a többiben ennél magasabb az arányszám, de további 10 intézményben még 2,5 fő/szoba alatti. A kollégiumok közül 12 esetében találtuk azt, hogy 2,5-3 hallgató jut egy szobára, ugyanakkor két olyan intézmény is akadt, amelyekben átlagosan 5-en, kettőben pedig még annál is többen laknak egy szobában.⁴

⁴ Adathiány miatt öt kollégiumnál ez az arányszám nem volt kiszámítható.

12. ábra

A kollégiumi szobákra jutó férőhelyek száma

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (adatlapok)

A kollégiumokban átlagosan 22,4 hallgató használ egy közös fürdőhelyiséget, s 18,7 hallgatóra jut egy mellékhelyiség. Ezek az értékek nem a zuhanyzóállások, illetve a WC-ülések hallgatókhoz viszonyított arányát mutatják (erre vonatkozóan nincs adatunk), hanem az erre a célra szolgáló helyiségek számát, mindazonáltal jelzik a kollégiumok nem túlságosan kedvező ellátottságát e téren. Ezt még inkább mutatja az is, hogy bár 19 kollégiumban legfeljebb tíz kollégista használja egyazon helyiséget fürdés-zuhanyzás céljára (ebből kilenc kollégiumban legfeljebb öten használnak közösen egy helyiséget, ami az átlaghoz képest igen kedvező aránynak tekinthető), addig akad öt olyan intézmény is, ahol több mint 40 hallgatóra jut egy fürdőszoba. Hasonló tendenciák jellemzik a mellékhelyiségeket is, a legtöbb esetben számuk megegyezik a fürdők számával.

A kollégiumok egytizedénél az interjúalanyok nem számoltak be semmiféle közösségi helyiségről, s a legtöbb kollégiumot legfeljebb három ilyen helyiség jellemzi (24 kollégium), ugyanakkor akadnak olyan kollégiumok is, ahol az épületekben húsznál több közösségi helyiség található. A közösségi helyiségekre jutó diákok száma tekintetében nagyon nagy eltérések vannak az egyes kollégiumok között, hiszen míg a valamilyen közösségi helyiséggel rendelkező épületek csaknem kétharmadában 100 diákra jut egy ilyen helyiség (ezen belül nem ritka, hogy 30-40 személyre), addig a többi intézményben ennél jóval kedvezőtlenebb az arány: akad olyan kollégium, ahol több száz diákra jut egy.

A tanulószobák esetében hasonló a helyzet, sőt, itt a kollégiumok egyötödében nincs is konkrét adat a tanulószobákra vonatkozóan, helyeseb-

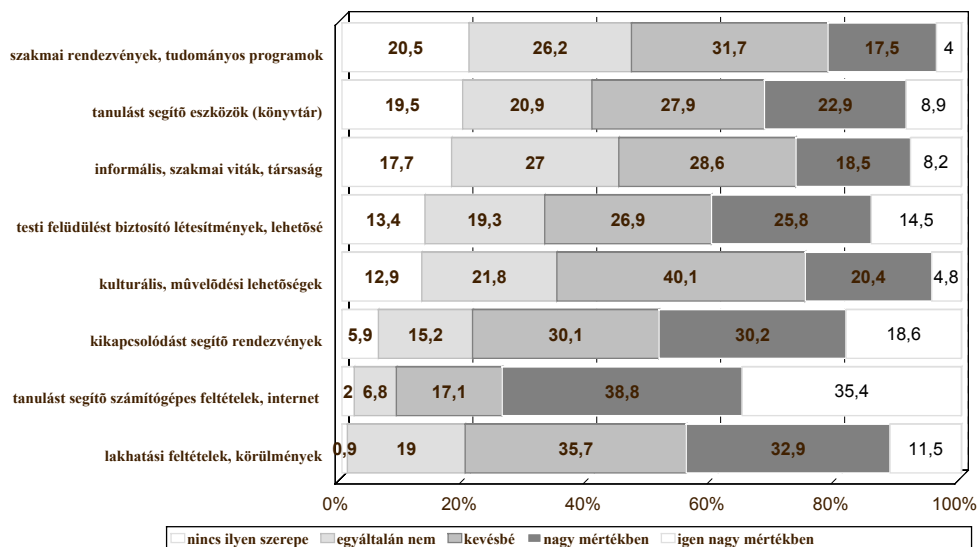
ben ezek mintegy felénél a válaszokból egyértelműen az derült ki, hogy az adott kollégiumban nincs ilyen helyiség, míg a másik részénél nem volt egyértelmű a válaszadás. A többi kollégium esetében is az tapasztalható, hogy a tanulóhelyiségek száma egy-kettőre korlátozódik, 22 kollégiumtól kaptunk ilyen választ, s mindössze négy olyan kollégium van, ahol tanulószobák száma meghaladja a tizet. Az egy tanulószobára jutó hallgatói férőhelyek átlagos értéke 162 volt azokban a kollégiumokban, ahol lehetett ilyen számolni, ami – bármekkora tanulószobákról legyen is szó – nem tűnik éppen ideálisnak a kollégiumi tanulási feltételek szempontjából. Mindebből arra következtethetünk, hogy a hallgatók fő tanulási helye a kollégiumon belül a kollégiumi szoba, illetve – ahol van ilyen – a könyvtár vagy a számítógépterem.

A számítógépteremek száma viszonylag kedvező képet mutat: 49 kollégiumból mindössze kettőtől hiányzik. Ugyanakkor abból a szempontból nem túl kedvező a kép, hogy 38 kollégium esetében egy ilyen terem került kialakításra, hat esetében kettő, s csak három esetében ennél több. Ennek megfelelően egy-egy számítógépteremre 300-nál is több hallgató jut átlagosan, ami ugyancsak nem jelent ideális feltételeket. Ezt támasztja alá az az adat is, amely a számítógépek számára, illetve az egy számítógépre jutó hallgatók arányára, továbbá az internet-hálózatba bekötött számítógépek számára és az erre eső átlagos hallgatói létszámra vonatkozik.

Örvendetes tény, hogy azokban a kollégiumokban, ahol mind a számítógépek számára, mind pedig az internetre bekapcsolt számítógépek számára vonatkozóan rendelkezésre állnak adatok, túlnyomó többségében azt találtuk, hogy a gépek mindegyike rá van kötve a világhálóra, sőt a kérdőív egyéb megjegyzéseiből azt is megtudtuk, hogy a kollégiumok egy jelentős részében minden szobában van lehetőség az internetre való csatlakozásra. Ezt alátámasztja a megkérdezettek válasza is. Véleményük szerint a kollégiumok által biztosított feltételek közül a tanulást segítő számítógépes feltételek, az internet-használat az, amely igen nagy, illetve nagy mértékben járul hozzá a tanulmányi eredmények javításához (35,4%, illetve 38,8%).

13. ábra

Milyen mértékben járul hozzá tanulmányai eredményének javításához?

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

Ugyanakkor, azokra a kollégistákra gondolva, akik nem rendelkeznek saját számítógéppel (a megkérdezettek 40,3%-a), kevésbé kedvező a helyzet, hiszen átlagosan 35 főre jut egy gép a számítógépes-teremben, s hasonló a helyzet az internet-csatlakozási lehetőséggel is.

2.3. A kollégiumok kihasználtsága és a hallgatók összetétele

A vizsgálatban azt tapasztaltuk, hogy a kihasználtság 98%-os, alig akad olyan intézmény, amelyik ne teljes kapacitással működjön. (Egy intézmény felújítási munkálatok miatt kb. 40%-os kapacitással üzemel, s lényegében csupán ez eredményezi a 100%-tól való eltérést.)

A kollégiumban lakók nemek szerinti aránya öt intézményben nem volt kiszámítható, a többiek esetében 43%-os férfi és 57%-os női arányt találtunk – természetesen intézményenkénti eltéréssel. Az évfolyamokra vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok, miután a kollégiumi vezetők egy jelentős része nem tudott válaszolni a kérdésre, mondván, hogy a

kreditrendszer miatt ez nem releváns megközelítés; mások pedig csak durva becslést adtak. Az adatok azonban azt mutatják, hogy a kollégiumokban lakó költségtérítéssel hallgatók száma nem túlságosan magas, a kollégiumok 55%-ában azt mondták, hogy náluk nem lakik ilyen hallgató, további 18% pedig nem válaszolt a kérdésre, így feltehetően náluk is hasonló a helyzet, s az ilyen diákról beszámoló kollégiumok csaknem mindegyike legfeljebb 5%-ban határozta meg a költségtérítéssel hallgatók arányát. A helyben lakó hallgatók számára vonatkozóan mindössze egy kollégiumi vezető adott meg konkrét értéket, a többiek vagy úgy válaszoltak, hogy náluk nincs ilyen hallgató (78%), vagy nem feleltek a kérdésre (20%).

A kollégiumok kisebb hányada tekinthető „homogénnek” abból a szempontból, hogy csak egy kar hallgatói laknak benne (22%); a kollégiumok 55%-ában bizonyosan több kar hallgatói is helyet kapnak, míg 22% esetében az adatlapból ez nem derült ki egyértelműen, vagy az interjúalany nem ismerte a hallgatók megoszlását. (A statisztikai adatokból azonban tudjuk, hogy a felkeresett kollégiumok több mint kétharmada vegyes összetételt mutat a kari megoszlást tekintve.)

Más szempontú megközelítést jelent, ha azt vizsgáljuk, hogy egy kollégium mennyiben tekinthető homogénnek a hallgatók képzési szintjét illetően. Ebben az értelemben a kollégiumok 59%-a homogén, hiszen 28,6%-uk csak főiskolai, 30,6%-uk pedig csak egyetemi hallgatókat szállásol el; 38,8%-uk azonban mind egyetemistákat, mind pedig főiskolásokat befogad.

2.4. A kollégiumok egyéb jellemzői, infrastruktúra

A kollégiumok közel egyharmadában van alapítvány, amely kifejezetten a kollégiumhoz kapcsolódik. Néhány intézmény külön alapítványról ugyan nem számolt be, de jelezte, hogy a főiskolán/egyetemen működik alapítvány.

A kollégiumok négyötödében volt konkrétan megnevezett diákvezető; kilenc intézményben azonban vagy nem volt egyetlen konkrét személy, aki a diákvezető feladatait látja el (helyette más jellegű hallgató képviselő van), vagy a kollégium vezetője nem tudott ezzel kapcsolatban érdemi információt adni.

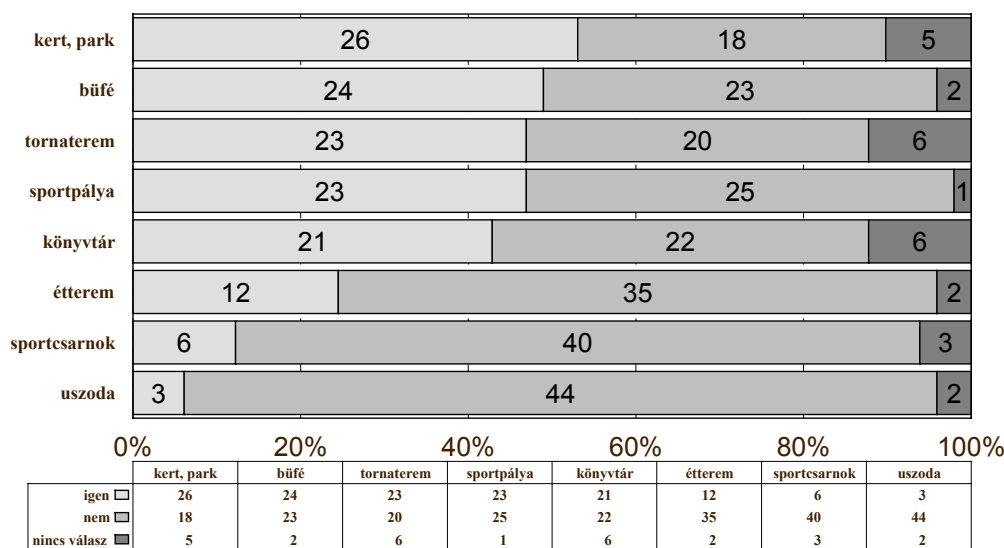
A kollégiumok fele nem jelölt meg nevelői munkaerőt, 47%-uk kifejezetten azt válaszolta, hogy nincs ilyen személy náluk. A nevelőszemélyzetről beszámoló kollégiumok többsége egy-két tanárt jelölt meg. Az egyéb személyzet létszáma természetesen ennél jóval magasabb, a szélső érték 1 és 47 volt; nyolc kollégiumtól ugyanakkor erre vonatkozóan nem kaptunk pontos adatot. Közülük három a ténylegesen foglalkoztatottak mellett vállalko-

zásokat vesz igénybe a kollégium üzemeltetésével kapcsolatos feladatokra (pl. takarítás).

A kollégiumok infrastrukturális feltételeit részleteiben vizsgálva azt találjuk, hogy minden második felkeresett intézmény rendelkezik saját kerttel, parkkal. Csaknem ugyanennyi kollégiumban található büfé, tornaterem, illetve sportpálya. A 49 közül 21 kollégiumban van könyvtár, ugyanakkor mindössze negyedükben van étterem, s még kevesebb azon kollégiumok száma, ahol sportcsarnok vagy uszoda is található. A nyolc infrastrukturális feltétel közül mind a nyolccal öt kollégium rendelkezik, s további 12 intézmény (a felkeresett kollégiumok egynegyede) hat-héttel. A kollégiumok másik egynegyede öt jellemzőt említett, míg húsz kollégium (41%) ennél kevesebb infrastrukturális feltételt jelölt meg.

14. ábra

A kollégiumhoz tartozik-e...

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (adatlapok)

A kollégiumok túlnyomó többsége (40 intézmény) úgy válaszolt, hogy szobáikat vagy azok egy részét kiadják a nyári szünidőre. Ez nem tekinthető minden egyes esetben piaci alapú „bérbeadásnak” – bár van arra is példa, hogy a teljes épületet egy az egyben kiadják valamely vállalkozásnak. Azokon a kollégiumokon túlmenően, amelyek valamely vállalkozás keretében lényegében az egész épületet bére adják, a kollégiumok többsége

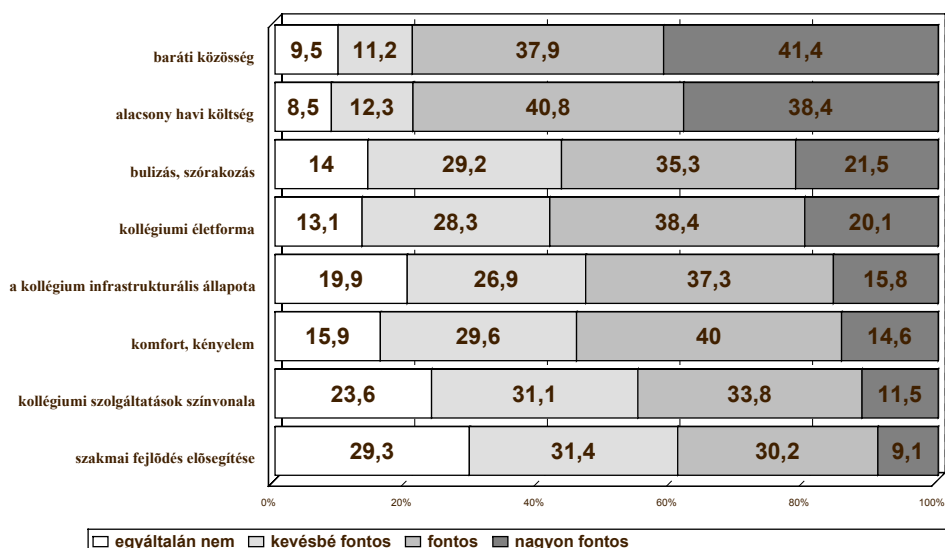
igyekeznek az egész épületet vagy legalább a szobák felét kiadni, s azok vannak kevesebben, akik mindössze a szobák 20-30%-át tudják kiadni.

2.5. A kollégisták véleménye a kollégiumokról

A kollégisták több mint fele véletlenszerűen került a kollégiumba, azért, mert „ide vették fel”. A megkérdezettek egynegyede, mert „ismerősök ide jelentkeztek, itt laknak”. Sokatmondó adat, hogy csak 8%-uk választotta a kollégiumot „a szolgáltatások színvonala, sokszínűsége” miatt.

15. ábra

A kollégium választásakor mennyire fontos volt számára?

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

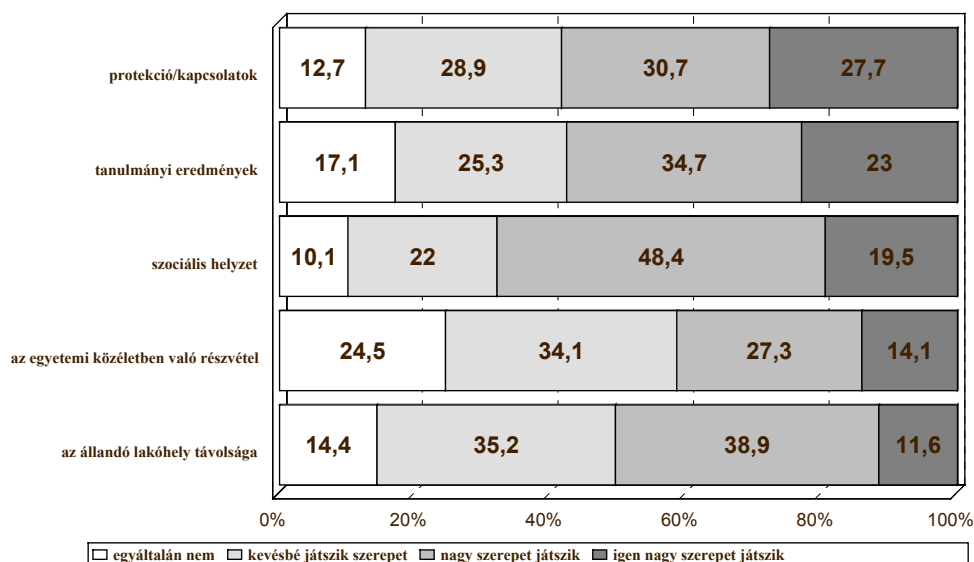
A kollégiumi választások szempontjait tekintve a válaszolók két tényező fontosságát emelték ki: a baráti közösséget, illetve az alacsony kollégiumi költségeket. A megkérdezettek közel nyolctizede hangsúlyozta a baráti közösség és – közel hasonló arányban – a kollégiumi költségek alacsony voltának fontosságát. (A kollégiumért fizetett átlagos havidíj 5632 Ft, kiegészítő szolgáltatásért átlag 1345 Ft. A kollégiumok fejlesztésének átlagköltsége 1346 Ft, az átlagos kollégium költség pedig 6229 Ft volt.)

Egy kollégium választásakor a harmadik fontos szempontnak a kollégiumi életforma, a bulizás és a szórakozás számít, melyet a megkérdezettek

csaknem kétharmada tartott fontosnak, illetve nagyon fontosnak. Figyelemre méltó, hogy a kollégiumok infrastrukturális állapota, a komfort és kényelem, valamint a kollégiumi szolgáltatások színvonala terén megosztott volt a kollégisták véleménye: mintegy fele-fele arányban tartották fontosnak, illetve kevésbé fontosnak. A megkérdezettek alig egynegyedének fontos viszont a kollégiumi szolgáltatások színvonala. A kollégisták számára pedig legkevésbé számított az, hogy a kollégium hozzájáruljon a szakmai fejlődésükhöz!

16. ábra

A kollégiumi férőhelyek elosztását befolyásoló tényezők

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

A kollégiumi férőhelyek elosztását befolyásoló tényezők közül a többség szerint a szociális helyzet játszik nagy szerepet, egyötödük szerint igen nagy szerepet. Második helyre a tanulmányi eredmények kerültek, a harmadik pedig az egyetemi közéletben való részvétel volt. Ennek következtében nem meglepő a kollégiumi alacsony költségek fontosságának hangsúlyozása. Figyelembe véve viszont, hogy a kollégiumi férőhelyek elosztását befolyásoló tényezők közül a megkérdezetteknek 27,7%-a gondolta, hogy igen nagy szerepet, 30,7%-a pedig, hogy nagy szerepet játszik a protekció, nem tévedünk nagyot, ha azt gondoljuk, hogy a kollégiumi férőhely elosztás szempontjai között inkább érvényesülnek a rendi kiváltságok, mint a teljesítményelv, illetve a kollégistákat inkább vezérli a „jussért folyó harc”, mint a piaci kalkuláció.

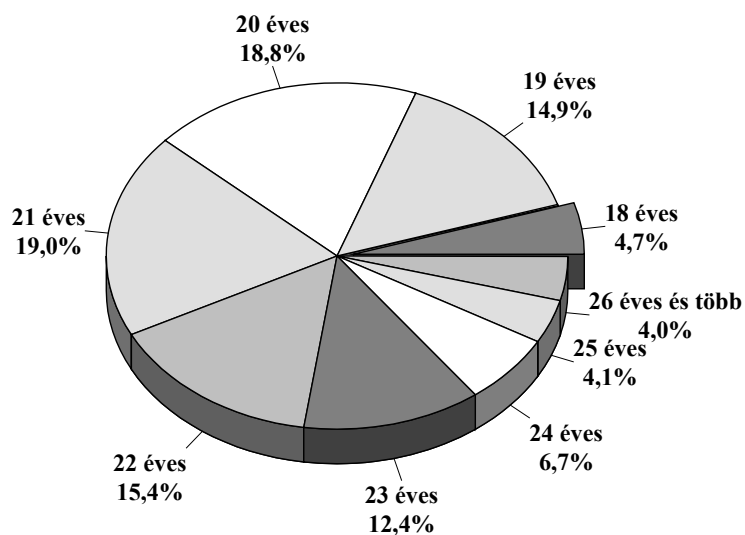
3. A kollégistákról

3.1. A kollégisták demográfiai és szociális helyzete

A vizsgált kollégisták 53,1%-a volt férfi, több mint egyharmada 20 éves, illetve fiatalabb, közel fele 20-24 éves, csaknem minden tizedik pedig 25 évnél idősebb.

17. ábra

Életkor szerinti megoszlás

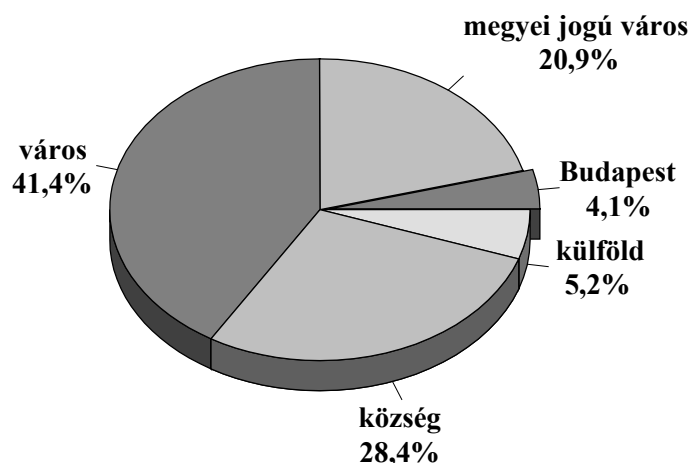

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

A lakóhely alapján a megkérdezettek közel háromtizede érkezett faluról, egyötöde pedig valamelyik megyeszékhelyről. A kollégisták többsége kisvárosból jött az egyetemre és vált kollégistává, azaz döntő többségük hallgatóként került nagyvárosi környezetbe.

18. ábra

Állandó lakóhely

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

A kollégisták 96%-a a szülőkkel él közös háztartásban, 4%-a viszont a szülőktől függetlenül él, és saját háztartást vezet. A megkérdezettek több mint egynegyede (28,2%) nem él együtt vérszerinti szüleivel. A kollégisták 15,5%-nak elváltak a szülei, csaknem minden tizedik esetben az egyik szülő meghalt. A kollégisták 7,2%-nak nincs testvére, csaknem kétharmadának (60,6%) egy testvére, közel egynegyedének (24,1%) két testvére és 8,2%-nak három, illetve több testvére van. A kollégisták több mint fele hetenként találkozik szüleivel, 27,3%-a kéthetente és nem egészen egyötöde havonta vagy annál ritkábban.

A kollégisták többsége tehát falusi és kisvárosi környezetből érkezik, legalább egy testvére van, és nagy részük intenzív kapcsolatot tart szüleivel. Az is figyelemre méltó, hogy minden negyedik kollégista megélt már valamilyen nagyobb családi konfliktust (szülei válását) vagy családi tragédiát (apa vagy anya elvesztését).

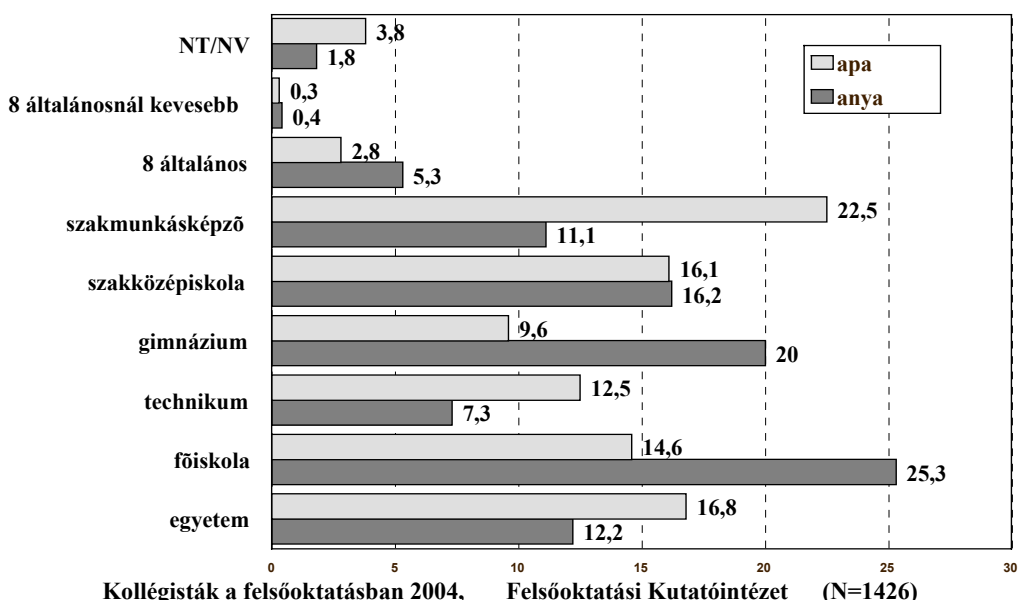
3.2. A kollégisták származása, a szülők iskolázottsága

Közel minden harmadik kollégista édesapja egyetemet, illetve főiskolát végzett, több mint egyötöde pedig szakmunkásképzőt. Az anyák esetében

több mint egyharmad a főiskolát, egyetemet végzettek aránya, és szakmunkásképzőt minden tizedik kollégista édesanyja végzett. A kollégisták szüleinek iskolázottságát a nem kollégista nappali tagozatos hallgatókkal összehasonlítva azt látjuk, hogy a szakmunkásképzőt végzett apák aránya a kollégistáknál magasabb, a felsőfokú végzettségűek aránya pedig alacsonyabb. A kollégisták között tehát az alacsonyabb iskolázottsággal rendelkező szülők felülreprezentáltak, de a kevésbé iskolázott családi környezetből érkezők száma így is alig éri el a hallgatók egynegyedét.⁵

19. ábra

A szülők legmagasabb iskolai végzettsége

3.3. A kollégisták származása, a szülők társadalmi helyzete

A kollégisták apjának 72,7%-a, anyjának 78,4%-a dolgozik. A nem dolgozó apák és anyák többsége nyugdíjas: az apák 7,2%-a rokkantnyugdíjas, 6,7%-a öregségi nyugdíjas (az anyáknál ugyanezek az arányok: 6,4%, illet-

⁵ A kollégisták és nem kollégisták összehasonlítására a 2003-ban végzett vizsgálatunk alapján van lehetőség.

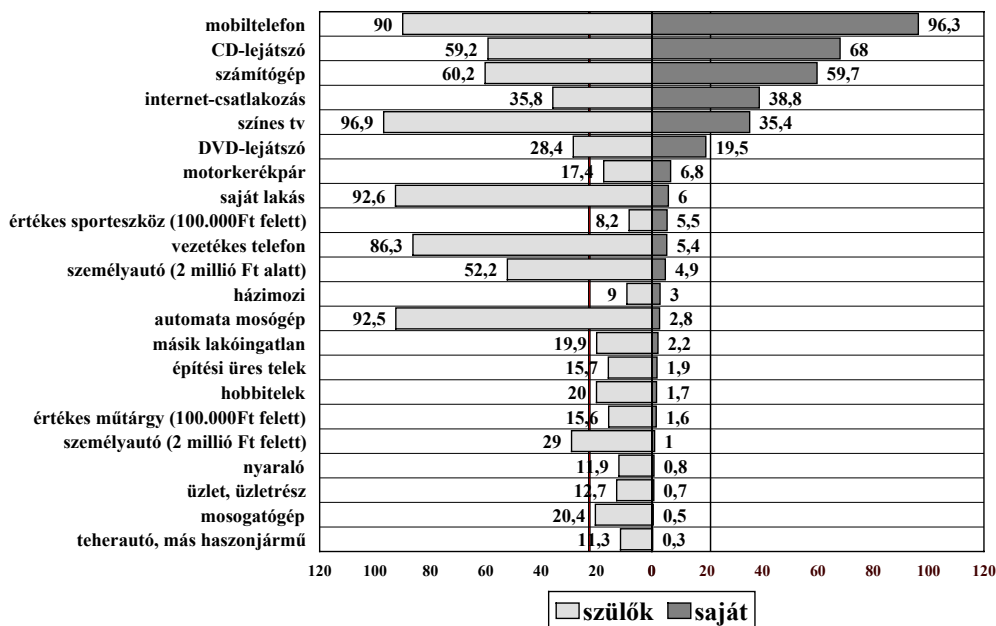
ve 3,9%). Az apáknak 4%-a, az anyáknak pedig 3,9%-a munkanélküli. Az apák 45,1%-a a magánszférában, 25,8%-a pedig az állami szférában dolgozik. A magánszférában dolgozóknak közel egyharmada kisburzsoá,⁶ több mint egyharmada pedig beosztottként dolgozik. Fizikai munkát végez az apák 26,8%-a. A másik póluson helyezkednek el a vezető beosztású apák gyerekei: a kollégista hallgatók 14%-ának az apja felsővezető, 8,4%-ának pedig középvezető. Az anyák 43,1%-a az állami, 32,9%-a pedig a magánszférában dolgozik. Az anyák közel egyharmada közalkalmazott. Az anyák 38,6%-a beosztott szellemi, 17,3%-a pedig beosztott fizikai munkás. A dolgozó apák 33,8%-a dolgozik az iparban és építőiparban, a nagy többség viszont a tercier szektorban végzi munkáját (a kereskedelemtől, vendéglátástól, a személyi szolgáltatáson át a pénzügyi számviteli tevékenységig). A dolgozó anyák közül legtöbbször az oktatás, tudomány területén van a munkája (22,4%), 14,4% a kereskedelemben dolgozók aránya, 13,3% az egészségügy és szociális ellátás területén dolgozik, a pénzügyi, számviteli tevékenységet végzők aránya 11,2%, de az iparban dolgozók 8,4%-a, illetve a mezőgazdaságban dolgozók 3,2%-a kivételével mindenki a tercier szektorban végez munkát.

Az apák többsége a magánszektorban munkásként, illetve kisvállalkozóként dolgozik – részint az iparban/építőiparban. Az anyák nagyobb hányada dolgozik az állami szektorban, s jelentős a közalkalmazottak aránya. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy *az apák jelentik a vállalkozást, az anyák pedig a biztonságot*. A kollégisták családjai mintegy kontinuitását képezik a nyolcvanas évek szocialista polgárosodásának, amelyre jellemző családtípusban a férjnek a második gazdaságban jól kereső szakmája az anyagiakkal, az adminisztratív foglalkozást űző feleség pedig a helyi kapcsolatokkal járul hozzá a család felemelkedéséhez. Ezt mutatják a család rokonsági kapcsolatai, amelyben a lokális beágyazottság (helyi politikus), a nyilvánossággal való kapcsolat (sajtó) és a vállalkozás a meghatározó. Ez a szocialista polgárosodásból kibontakozó szolid jólét mutatkozik meg a szülők anyagi ellátottságában is. A többség jellemzője a saját tulajdonú ház/lakás, a kétmillió Ft alatti értéket jelentő autó, és ezt mutatja a fogyasztói javakkal való ellátottság is.

⁶ Kisburzsoá alatt a legfeljebb 1-5 alkalmazottat foglalkoztató vállalkozókat értjük (lásd korábban!).

20. ábra

A szülők és saját anyagi javakkal való ellátottság kollégisták

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

3.4. Iskolai háttér, nyelvtudás, a számítógép és a világháló használata

A kollégisták több mint kétharmada gimnáziumi érettségi után érkezett a felsőoktatási intézménybe: a megkérdezettek 54,6%-a négyosztályos gimnáziumból, 9,2 %-a hatosztályos, és 4,8%-a nyolcosztályos gimnáziumból. A kollégisták érettségi eredményének átlaga 4,35, elmúlt év végén a tanulmányi átlaguk 3,67 volt, de minden harmadik kollégista év végén négyes, illetve annál jobb tanulmányi átlagot ért el.

A megkérdezettek háromnegyede beszél legalább egy idegen nyelvet, 15,8%-uk rendelkezik alapfokú, 59,8%-uk középfokú és 14,2%-uk legalább egy felsőfokú nyelvvizsgával.

1. táblázat

Az idegen nyelvet beszélők száma (több válasz)

	N	válaszok %-ában	esetek %-ában
beszéli nyelvvizsga nélkül	1076	44,0	82,0
alapfokú	225	9,2	17,1
középfokú	853	34,9	65,0
felsőfokú	202	8,3	15,4
anyanyelve	35	1,4	2,7
NT/NA	53	2,2	4,0
összesen	2445	100,0	186,2

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

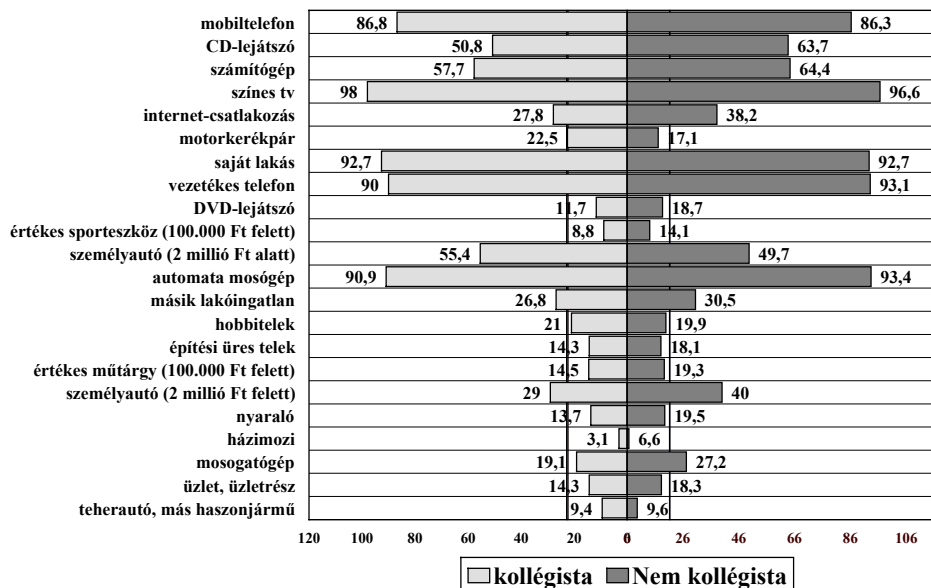
Legtöbben angolul beszélnek: a kollégisták 36,8%-a nyelvvizsga nélkül, 36,1%-a középfokú, 6%-a pedig felsőfokú nyelvvizsgával. Az angol nyelvet a német követi, harmadik pedig – erősen leszakadva – a francia. Németül semmilyen szinten nem beszél a megkérdezettek 35,7%-a, franciául 88,6%-a!

3.5. A kollégisták kommunikációs és fogyasztói státusza

A kollégisták 96,3%-a rendelkezik *mobil telefonnal*, 59,7%-a *számítógéppel*, és 38,8%-a *saját internettel*. Közel kétharmaduk (60,2%) érkezik olyan családból, ahol van számítógép, és mintegy harmaduk (35,8%) családjában párosul a számítógép-használat a világhálóval való kapcsolattal. A kollégisták és a nem kollégisták között viszont – különösen a szülők a vonatkozásában – éppen a számítógéppel való rendelkezésben és az internet-hozzáférésben mutatkozik a lényegesebb különbség. A kollégisták szüleinek 57,7%-a rendelkezik számítógéppel, a nem kollégistáknak viszont 64,4%-a; az internetcsatlakozást tekintve pedig 27,8%, illetve 38,2% a fenti arány! Még markánsabb a különbség a saját számítógéppel való rendelkezés esetében (47,6%, illetve 57,3%)!

21. ábra

A szülők anyagi javakkal való ellátottsága kollégisták-nem kollégisták

Diákjogok a felsőoktatásban 2003, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1462)

A kollégisták fogyasztási státuszának növekvő szerepére hívja fel a figyelmet a kollégisták audovizuális eszközökkel való ellátottsága. A megkérdezettek kétharmada rendelkezik CD-lejátszóval, egyharmada saját színes televízióval. A fogyasztási státusz növekedését mutatja a számítógéppel való ellátottság dinamikája is, a múlt évben még a kollégistáknak nem egészen fele, mostani vizsgálatunkban viszont csaknem kétharmadának volt számítógépe.

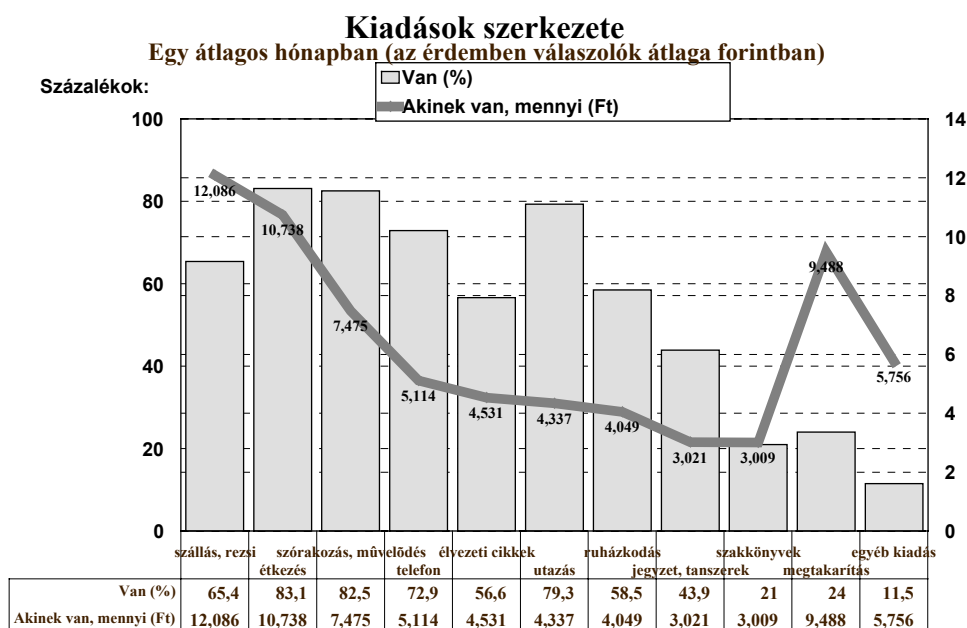
3.6. A kollégisták életmódja

Az egyetemi hallgatók életmódja jól megragadható a havi kiadások legfontosabb tételei alapján.⁷ A nappali tagozatos hallgatók havi kiadásának a legfontosabb tétele a szállás és a rezsi költsége, a második legnagyobb költségtényező pedig az étkezés. A költségek harmadik nagy csoportja a

⁷ Az összehasonlításra most is a *Diákjogok a Felsőoktatásban, 2003* c. vizsgálatunk adott lehetőséget.

szórakozásra, a művelődési, élvezeti cikkekre terjed ki. A negyedik csoportot a telefonnal és utazással kapcsolatos költségek adják, az utolsó költségcsomag jegyzetekből, tanszerekből és szakkönyvekből áll.

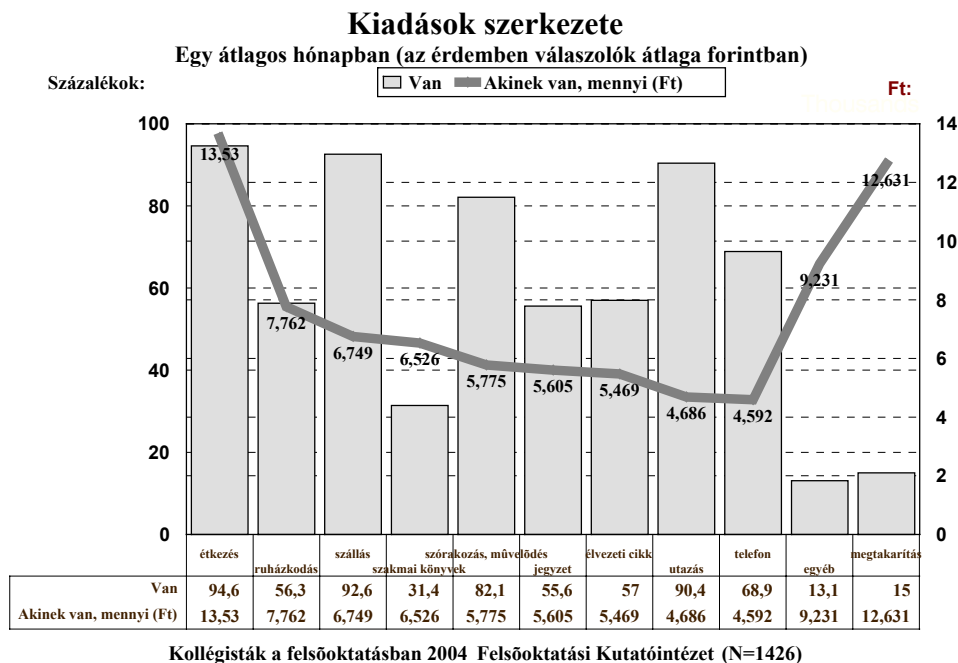
22. ábra

Diákjogok a felsőoktatásban, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1462)

A kollégisták kiadásainak a szerkezete – leszámítva, hogy szállásra lényegesen kevesebbet fordítanak – alig tér el a nem kollégistákétól.

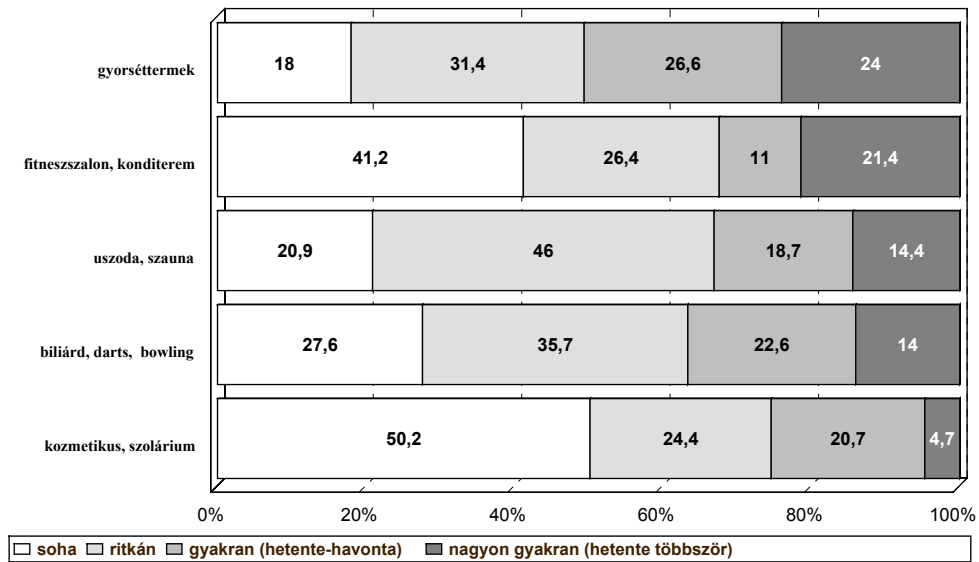
23. ábra

A kollégisták is művelődésre, szórakozásra, utazásra, élvezeti cikkekre költenek a legnagyobb arányban és a legtöbbet. Tanulásra, szakmai fejlődésre (szakkönyvek stb.) valamivel többet költenek ugyan, mint a nappali tagozatos hallgatók általában, de a kiadások sorrendjében a kollégistáknál is ezek a kiadások állnak az utolsó helyen. Tehát a kollégiumi kedvezmények lényegében egy mintának tekintett, elfogadott egyetemista életmód kialakításához járulnak hozzá. Ennek az életmódnak igen fontos részévé vált a különböző szolgáltatások igénybevétele.

24. ábra

Szolgáltatások igénybevétele

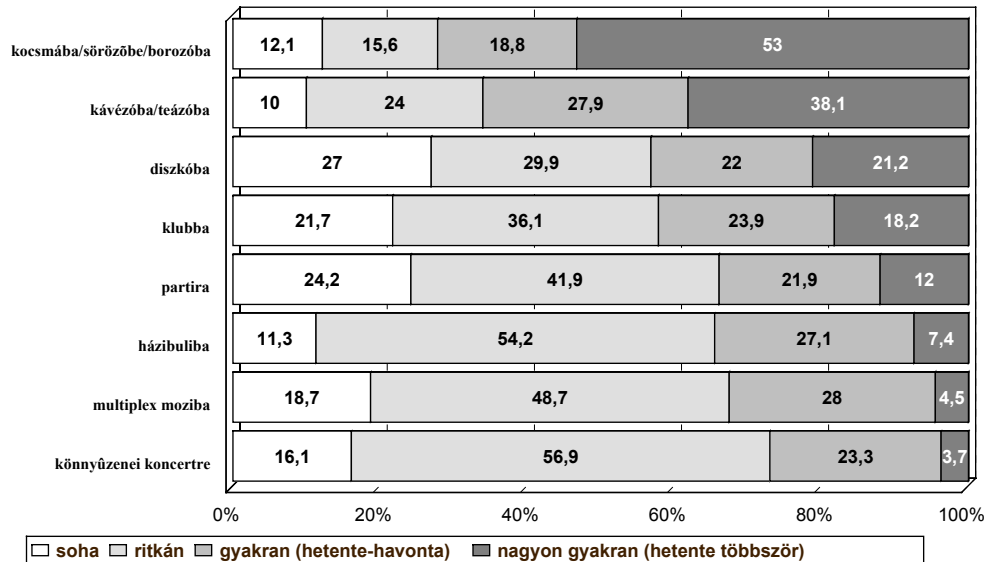

Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

A kollégisták egynegyede hetente többször megfordul gyorsétteremben, minden ötödik jár fitneszszalonba, konditerembe. Fontos szerepet töltenek be életükben a szórakozóhelyek. A kollégisták közül minden második hetente többször jár kocsmába, sörözőbe, több mint egyharmaduk kávézóba, teázóba.

25. ábra

Szórakozni járás gyakorisága

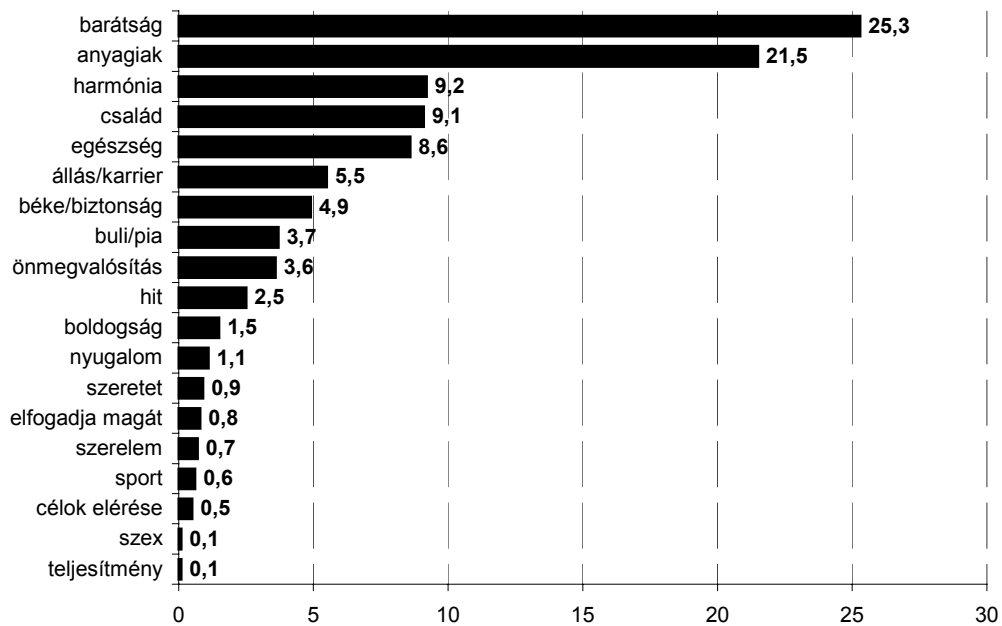
Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1426)

3.7. A kollégisták értékei, értékorientációi

A kollégisták fogyasztói orientációja jól kitapinthatóvá válik értékrendjükben. Arra a kérdésre adott válaszok között, hogy melyek azok a legfontosabb értékek, hogy jól érezzék magukat a bőrükben, első helyre az anyagiak kerültek, és ezt követte a család, az állás/karrier. A válaszok során azonban itt is említésre került a buli, a pia, illetve az önmegvalósítás fontossága. A kollégisták egyharmada kipróbált már valamilyen drogot, valamelyik barátjáról ugyanezt pedig csaknem a háromnegyedük állította. A feszültségoldók fokozott használatát mutatja az is, hogy a megkérdezettek körülbelül fele dohányzik, illetve mindössze egytizedük nem ivott még soha sem alkoholt.

26. ábra

**Értékek – Jól érezte magát a bőrében
(több válasz)**

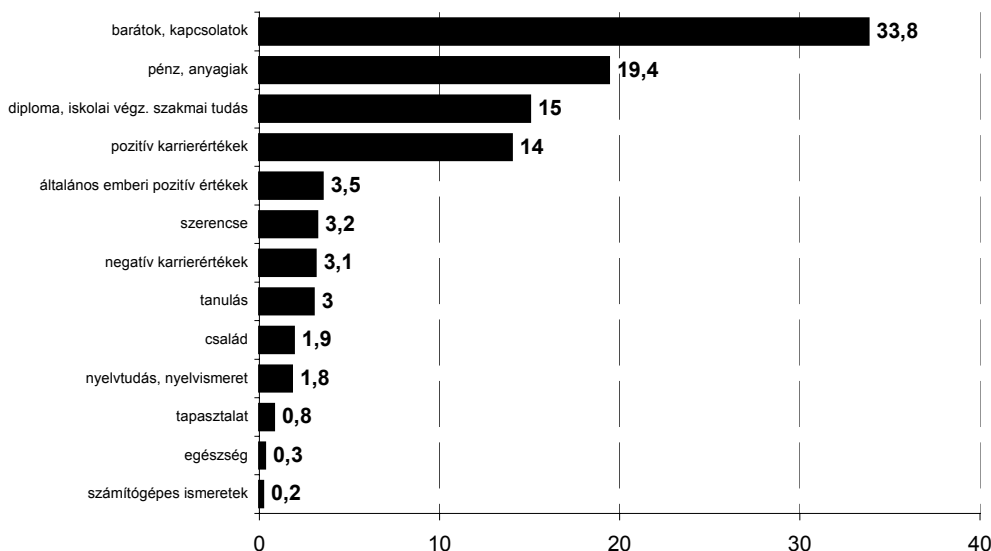

Kollégisták a felsőoktatásba 2004 Felsőoktatási Kutatóintézet (N=1533)

Amikor azt kérdeztük, hogy melyek a karrierhez szükséges értékek, akkor a válaszok között az első helyre a barátok, kapcsolatok, második helyre az anyagiak, harmadik helyre a diploma, a szakmai tudás megszerzése került. Továbbá igen fontos szerepet kapnak a vélemények szerint a karrierépítésben az individuális egyéni tulajdonságok, a pozitív emberi értékek (kitartás, akaraterő stb.).

27. ábra

Értékek, hogy karriert csináljon (több válasz)

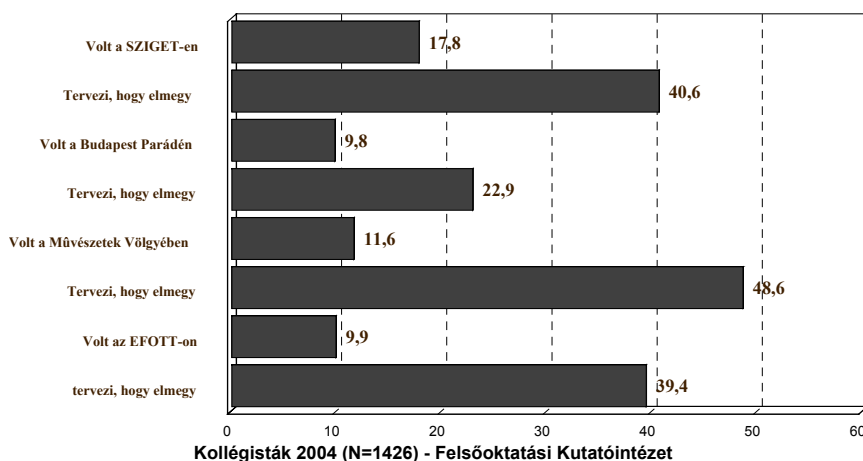
Kollégisták a felsőoktatásban 2004, Felsőoktatási Kutatóintézet (N=2127)

A hallgatók értékválasztása azt mutatja, hogy a kollégistáknál is összekapcsolódik az individualizálódás a fogyasztással. A szórakoztató nagyipar dominánssá válása a fiatalok individualizálódását a fogyasztás részévé teszi, és igen nagy mértékben befolyásolja, illetve manipulálja a személyiségmintákat.

28. ábra

Fesztiválokhoz való viszony. Kollégisták 2004

Volt az elmúlt évben, illetve tervezi, hogy elmegy a következő évben

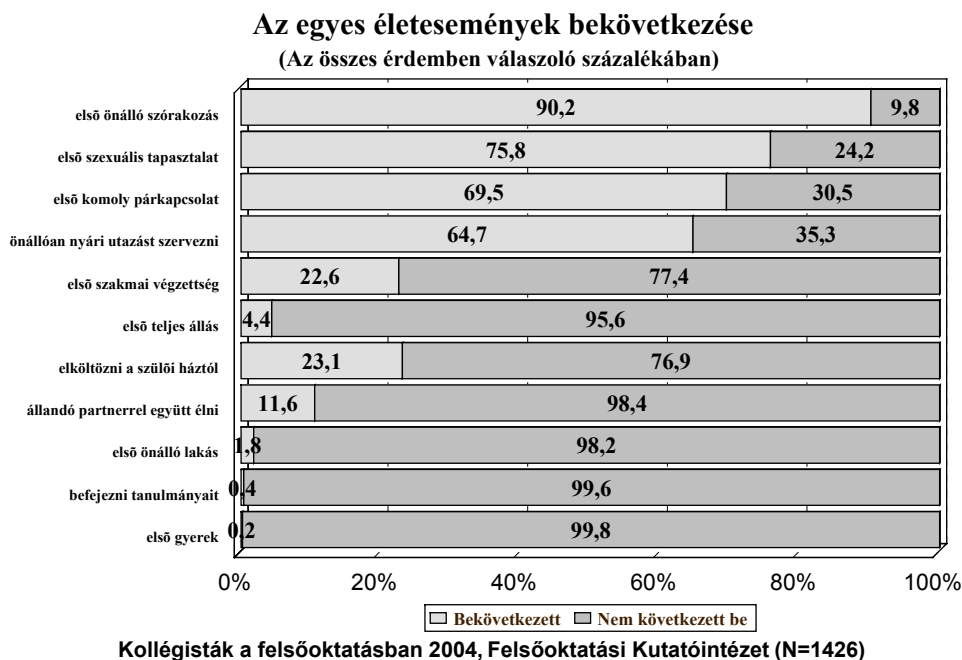

A szórakoztató iparnak a kollégisták életében játszott jelentős szerepét mutatja, hogy csaknem minden ötödik kollégista részt vett az elmúlt évben a Sziget Fesztiválon, minden tizedik a Budapest Parádén, illetve a Művészetek Völgyében. Változásra utalhat az a tény, hogy a kollégisták mintegy kétötöde tervezi, hogy jövőre elmegy a Szigetre, és csaknem fele a Művészetek Völgyébe.

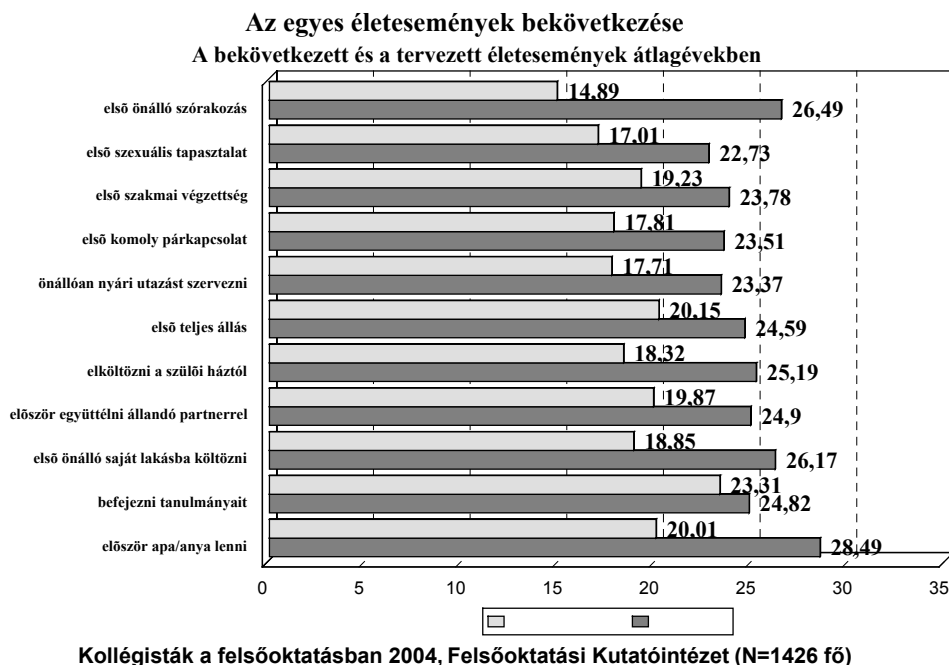
3.8. A kollégisták élettervezése, életciklusok

A felsőoktatásban bekövetkezett változások alapvetően átalakítják a fiatalok élettervezését. A változások eredménye az ifjúságra nézve az **ifjúsági életszakasz meghosszabbodása, kitolódása**. Az ifjúsági életszakasz meghosszabbodásának egyik oka, hogy az ifjúság mint iskolai életpálya – mely korábban a gimnazisták és egyetemisták privilégiuma volt – manapság a fiatalok széles rétegére terjed ki. Az iskolai életpálya kiterjedése és általánossá válása együtt jár azzal, hogy a fiatalok életét egyre inkább meghatározza a szabadidő és a fogyasztói ipar, azaz létrejön a piacfüggő szabadidő tevékenység mint a fiatalok életeseményeinek igen fontos meghatározója. Az ifjúsági életszakasz meghosszabbodásának másik kísérőjelensége a „flexibilis alulfoglalkoztatottság”. (Az egyetemisták, főiskolások a munkaerőpiac szürke zónájában dolgoznak, éppúgy mint a tanulók, a pályakezdők vagy a munkanélküliek.) Ez az életesemények „menetrendjének” flexibilitásához vezet. Tanulás, munka, családalapítás/együttélés átfedhetik egymást: felcserélődhet például a tanulás és munka korábban egymást követő sorrendje.

29. ábra

30. ábra

A 30. ábráról leolvasható, hogy a kollégisták döntő többségének az önállósodása nagyon korán megkezdődik (a tizenéves kor első felében már önállóan szórakozik a megkérdezettek döntő többsége, és ezen évtized második felében több mint kétharmaduk szert tesz az első szexuális tapasztalatra, illetve kialakítja az első párkapcsolatát), ugyanakkor a felnőtt-társadalomba való tagozódás – akár a munka, akár a családi státusz kiépítése révén – a kollégisták döntő többségénél a húszas éveik második felére helyeződik át.

Az ifjúsági életszakasz meghosszabbodása az ifjúsági életidő kettős mozgásával jár együtt. Utóbbi egyrészt felgyorsul: a tervszerű képzési idő egyre korábbra tevődik (pl. tervszerű nyelvtanulás az óvodában, illetve az általános iskola első osztályától kezdve); másfelől lelassul: a belépés a főfoglalkozású kereső pozícióba egyre későbbre tolódik. A társadalom fejlődésére az jellemző, hogy a fiatalok egyre korábban válnak nagykorúvá, vállalnak részt a fogyasztásban, ugyanakkor egyre később találják meg helyüket a munka világában.

Összegzés

A felsőoktatás expanziója nyomán jelentős mértékben megváltozott a felsőoktatás tagozat és képzési szint szerinti összetétele. Az expanzió során a levelező tagozatos hallgatók száma sokkal dinamikusabban emelkedett, mint a nappali tagozatosaké, a főiskolások száma pedig sokkal inkább nőtt, mint az egyetemeken tanulóké.

A felsőoktatás expanziója együtt járt a piac szerepének növekedésével, ezzel egyidejűleg az állami támogatás csökkenésével. Egy olyan felsőoktatási szerkezet jött létre, amelyben az állami támogatás a nappali tagozatosokra, azoknak is egy egyre szűkebb körére koncentrálódik.

A felsőoktatási rendszer expanziójának igen fontos ellentmondása, hogy a felsőoktatás piaci szerepének kiszélesedése ugyan növeli a feltörekvő rétegek esélyeit, az állam szerepének csökkenése következtében viszont a redusztributív elosztás területén egyre élesebb verseny alakul ki. Ennek következtében éppen a feltörekvő rétegek/csoportok gyerekei kerülnek hátrányos helyzetbe, azaz az állami támogatások jelenlegi formái nem csökkentik, inkább növelik a feltörekvő rétegekből származók hátrányait.

A kollégisták státuszát nagy mértékben befolyásolja családi státuszuk, és kiemelkedő szerepet játszik helyzetük alakulásában az állami támogatás (a kollégisták az állam által leginkább támogatott hallgatók csoportjába tartoznak).

A vizsgálat során felkeresett kollégiumok (N=49) állapotáról nyilatkozva mindössze hét olyan intézményt találtunk, amelynek vezetője jónak ítélte meg az épület állapotát, további tizenöt kollégiumot inkább csak kielégítőnek találtak e szempontból az interjúalanyok. A felkeresett kollégiumok fele pedig felújításra szorul.

A kollégiumokban egy szobára átlagosan 3,3 fő jut. Mindössze egyetlen olyan kollégiumot találtunk, ahol minden szobában két diák lakik.

A kollégiumok egytizedénél az interjúalanyok nem számoltak be semmiféle közösségi helyiségről. A legtöbb (24) kollégiumra legfeljebb három ilyen helyiség jellemző, ugyanakkor akadt három olyan kollégium is, amelynek az épületeiben húsznál több közösségi helyiség található.

A tanulószobák esetében hasonló a helyzet, sőt, a kollégiumok egyötödében nincs is konkrét adat ezekre vonatkozóan; helyesebben a válaszok mintegy felénél egyértelműen az derült ki, hogy az adott kollégiumban nincs ilyen helyiség, míg a másik részénél nem volt világos a válaszadás.

A számítógéptermekek száma viszonylag kedvező képet mutat abból a szempontból, hogy a 49 kollégiumból mindössze kettőben nem számoltak be ilyenről, 47 kollégiumban viszont van lehetőség számítógéphasználatra.

A kollégiumok közel egyharmadában van alapítvány, amely kifejezetten a kollégiumhoz kapcsolódik. Néhány intézmény külön alapítványról ugyan nem számolt be, de jelezte, hogy a főiskolán/egyetemen működik alapítvány.

A kollégiumok négyötödében volt konkrétan megnevezett diákvezető, kilenc intézményben azonban vagy nem volt egyetlen konkrét személy, aki a diákvezető feladatait látja el (helyette más jellegű hallgatói képviselő van), vagy a kollégium vezetője nem tudott ezzel kapcsolatban érdemi információt adni.

A kollégisták több mint fele véletlenszerűen került a kollégiumba, pontosabban azért, mert „ide vették fel”. A megkérdezettek egynegyede, mert „ismerősök ide jelentkeztek, itt laknak”. Sokatmondó adat, hogy csak 8%-uk választotta a kollégiumot „a szolgáltatások színvonala, sokszínűsége miatt”.

A kollégiumválasztás szempontjait tekintve a válaszolók két tényező fontosságát emelték ki: a baráti közösséget, illetve az alacsony kollégiumi költségeket. A kollégiumok választásának harmadik fontos szempontja a kollégiumi életforma, a bulizás és a szórakozás, melyet a megkérdezettek csaknem kétharmada tartott fontosnak, illetve nagyon fontosnak. Figyelemre méltó, hogy a kollégiumok infrastrukturális állapota, a komfort és a kényelem, valamint a kollégiumi szolgáltatások színvonala terén megosztott volt a kollégisták véleménye: mintegy fele-fele arányban tartották fontosnak, illetve kevésbé fontosnak. A megkérdezetteknek alig az egynegyede tartotta ugyanakkor fontosnak a kollégiumi szolgáltatások színvonalát. A kollégistáknak pedig a legkevésbé az számított, hogy a kollégium hozzájárul-e a szakmai fejlődéshez!

A kollégiumi férőhelyek elosztását befolyásoló tényezők közül a többség szerint a szociális helyzet játszik nagy szerepet, egyötödük szerint igen nagy szerepet. Második helyre a tanulmányi eredmények kerültek, a harmadik pedig az egyetemi közéletben való részvétel volt. Ennek következtében nem meglepő, hogy a hallgatók a kollégiumok alacsony költségének fontosságát emelték ki.

Figyelembe véve viszont azt, hogy a kollégiumi férőhelyek elosztását befolyásoló tényezők közül a megkérdezetteknek 27,7%-a gondolta úgy, hogy igen nagy szerepet, 30,7%-a pedig, hogy nagy szerepet játszik a protekció, nem tévedhetünk nagyot, ha azt gondoljuk, hogy a kollégiumi férőhely elosztás szempontjai között inkább érvényesülnek a rendi kiváltságok, mint a teljesítményelv, illetve a kollégistákat inkább vezérli a „jussért folyó harc”, mint a piaci kalkuláció.

A vizsgált kollégistáknak 53,1%-a volt férfi, több mint egyharmada 20 éves, illetve fiatalabb, közel fele 20-24 éves, csaknem minden tizedik pedig 25 évnél idősebb.

A kollégisták többsége falusi és kisvárosi környezetből érkezik, legalább egy testvére van, és nagy része intenzív kapcsolatot tart fenn a szüleivel.

Az is figyelemre méltó, hogy minden negyedik kollégista megélt már valamilyen családi konfliktust (születési válságát) vagy családi tragédiát (apa vagy anya elvesztését).

Az apák többsége a magánszektorban munkásként, illetve kisvállalkozóként – részint az iparban/építőiparban – dolgozik. Az anyák nagyobb hányadának az állami szektorban van állása, s jelentős közöttük a közalkalmazottak aránya. Azt is mondhatnánk, hogy az apák jelentik a vállalkozást, az anyák pedig a biztonságot. A kollégisták családjai mintegy kontinuitását képezik a nyolcvanas évek szocialista polgárosodásának;⁸ az erre jellemző családtípusban a férj a második gazdaságban jól kereső szakmája révén az anyagiakkal, az adminisztratív foglalkozást űző feleség pedig a helyi kapcsolatokkal járul hozzá a család felemelkedéséhez. Ezt mutatja a család rokonsági kapcsolatrendszer, amelyben a lokális beágyazottság (helyi politikus), a nyilvánossággal való kapcsolat (sajtó) és a vállalkozás a meghatározó. Ez a szocialista polgárosodásból kibontakozó szolid jólét mutatkozik meg a szülők anyagi ellátottságában is.

A kollégisták 96,3%-a rendelkezik mobiltelefonnal, 59,7%-a számítógéppel és 38,8%-a saját internet hozzáféréssel. Közel kétharmaduk (60,2%) olyan családból jött, ahol van számítógép, és mintegy harmaduk (35,8%) családjában párosul a számítógép-használat a világhálóra való kapcsolattal. A kollégisták és a nem kollégisták között viszont – különösen a szülők a vonatkozásában – éppen a számítógéppel és világhálóra való rendelkezésben mutatkozik a lényegesebb különbség. A kollégisták szüleinek 57,7%-a rendelkezik számítógéppel, a nem kollégistáknak viszont 64,4%-a; az internet-használat tekintetében pedig 27,8%, illetve 38,2% a fenti arány! Még markánsabb a különbség a saját számítógép esetében (47,6%, illetve 57,3%)!

A kollégisták fogyasztási státuszának növekvő szerepére hívja fel a figyelmet a kollégisták szórakoztatási eszközökkel való ellátottsága. A megkérdezettek kétharmada rendelkezik CD-lejátszóval, egyharmada saját színes televízióval. A fogyasztási státusz növekedését mutatja a számítógéppel való ellátottság dinamikája is: a múlt évben még a kollégistáknak nem egészen fele, mostani vizsgálatunkban viszont csaknem kétharmada rendelkezett számítógéppel.

Az étkezési költségek után a kollégisták is művelődésre, szórakozásra, utazásra, élvezeti cikkekre költenek a legnagyobb arányban és a legtöbbet. Tanulásra, szakmai fejlődésre (szakkönyvek stb.) valamivel többet költenek, mint a nappali tagozatos hallgatók általában, de a kiadások sorrendjében náluk is ezek állnak az utolsó helyen. Tehát a kollégiumi kedvezmények lényegében egy mintának tekintett, elfogadott egyetemista életmód kialakításához járulnak hozzá.

⁸ A szocialista polgárosodás Szelényi Iván kifejezése, amelyet a vidéki társadalom fejlődésének egyik útjának tekint. Lásd Szelényi Iván (1992): *Harmadik út? Polgárosodás a vidéki Magyarországon*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

A kollégista életmódnak igen fontos részévé vált a különböző szolgáltatások igénybevétele: a kollégisták egynegyede hetente többször megfordul gyorsétteremben, minden ötödik jár fitneszszalonba, konditerembe. Fontos szerepet töltenek be életükben a szórakozó helyek. A kollégisták közül minden második hetente többször jár kocsmába, sörözőbe, több mint egyharmada kávézóba, teázóba.

A kollégisták döntő többségénél nagyon korán megkezdődik az önálló-sodás (tizenéves koruk első felében önállóan szórakozik a megkérdezettek döntő többsége, második felében már több mint kétharmada szert tett az első szexuális tapasztalatra, kialakította első párkapcsolatát). Ugyanakkor a felnőtt társadalomba való betagozódás – akár a munka, akár a családi státusz kiépítése révén – a kollégisták döntő többségénél a húszas évek második felére helyeződik át.

Az ifjúsági életszakasz meghosszabbodása az ifjúsági életidő kettős mozgásával jár együtt. Egyrészt felgyorsul: a tervszerű képzési idő egyre korábbra tevődik (pl. tervszerű nyelvtanulás az óvodás kortól, illetve az általános iskola első osztályától kezdve), másfelől lelassul: a belépés a főfoglalkozású kereső pozícióba egyre későbbre tolódik. A társadalom fejlődése tehát röviden úgy jellemezhető, hogy a fiatalok egyre korábban válnak nagykorúvá, illetve vállalnak részt a fogyasztásban, ugyanakkor egyre később találják meg helyüket a munka világában.

Függelék

I. Demográfiai adatok, társadalmi háttér, mobilitás

1. Neme (%)

férfi	53,8
nő	46,2

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

2. Életkora (%)

18 éves	4,7
19 éves	14,9
20 éves	18,8
21 éves	19,0
22 éves	15,4
23 éves	12,4
24 éves	6,7
25 éves	4,1
26 éves és több	4,0
összesen	100,0

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

3. Állandó lakhelye (N=1426)

	%
Budapest	4,1
megye jogú város	21,0
város	41,5
község	28,5
külföld	5,2
összesen	100,0

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

4. Van-e a felmenői között... (N=1426)

	van (%)
német	16,8
szlovák	8,4
horvát	3,2
lengyel	3,2
román	2,6
szerb	2,1
zsidó	2,0
ruszin	1,1
ukrán	1,1
cigány/roma	0,8
örmény	0,5
görög	0,4
bolgár	0,3
szlovén és vend	0,3

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

5. Van rokon körében... (N=1426)

	van (%)
felsőszintű gazdasági vezető	12,0
helyi politikus	10,2
sajtónál újságíró	7,4
elismert művész, tudós	7,2
befolyásos vállalkozó	7,0
egyházi vezető	3,7
országos politikus	2,3

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

6. A szülők legmagasabb iskolai végzettsége (N=1426)

	anya (%)	apa (%)
8 általánosnál kevesebb	0,4	0,3
8 általános	5,3	2,8
szakmunkásképző	11,1	22,5
szakközépiskola	16,2	16,1
gimnázium	20,0	9,6
technikum	7,3	12,5
főiskola	25,3	14,6
egyetem	12,2	16,8
NT/NV	1,8	3,8
összesen	100,0	100,0

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**7. A szülők legmagasabb iskolai végzettsége
(százalékos megoszlás, N=1462)**

	apa			anya		
	kollégista	nem kollégista	összes	kollégista	nem kollégista	összes
8 általánosnál kevesebb	0,5	0,0	0,1	0,5	0,0	0,1
8 általános	1,9	2,0	2,0	7,0	3,1	4,1
szakmunkásképző	28,5	18,9	21,4	11,3	8,3	9,0
szakközépiskola	12,4	11,9	12,1	19,8	15,4	16,5
gimnázium	7,0	6,3	6,4	15,8	16,0	15,9
technikum	16,9	15,0	15,5	9,1	9,8	9,6
főiskola	13,4	18,2	17,0	24,9	29,4	28,2
egyetem	15,1	20,0	18,8	9,7	15,0	13,7
tudományos minősítés	1,3	6,3	5,1	1,6	2,6	2,3
NT/NV	3,0	1,4	1,6	0,3	0,4	0,6
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Diákjogok a felsőoktatásban 2003 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2003

**8. Az apa osztálytársa képzési szint szerint
(százalékos megoszlás, N=4562)**

	egyetem	főiskola
felsővezető/tulajdonos	7,9	5,2
középvezető/tulajdonos	19,1	14,8
beosztott diplomás	7,1	5,3
kisburzsoa/kishivatalnok	23,7	23,9
munkás	24,5	32,1
NT/NV	17,7	18,7
összesen	100,0	100,0

Elsős hallgatók 2001/2002 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2002

**9. Az apa osztálytársa finanszírozás szerint
(százalékos megoszlás, N=4562)**

	állami	költségtérítéses
felsővezető/tulajdonos	6,0	5,9
középvezető/tulajdonos	18,0	16,8
beosztott diplomás	5,4	5,5
kisburzsoa/kishivatalnok	23,6	24,6
munkás	31,2	26,4
NT/NV	15,8	20,8
összesen	100,0	100,0

Elsős hallgatók 2001/2002 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2002

**10. Az apa osztálystátusza tagozat szerint
(százalékos megoszlás, N=4562)**

	nappali	levelező	mind
felsővezető/tulajdonos	7,0	4,5	6,1
középvezető/tulajdonos	19,9	13,9	17,4
beosztott diplomás	6,0	4,6	5,5
kisburzsoa/kishivatalnok	24,0	22,3	24,0
munkás	29,2	31,3	28,9
NT/NV	14,0	23,4	18,1
<i>összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Elsős hallgatók 2001/2002 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2002

**11. Az apa osztálystátusza kollégisták/nem kollégisták
(százalékos megoszlás, N=1462)**

	kollégista	nem kollégista	mind
felső vezető /tulajdonos	4,0	5,3	5,0
középvezető/tulajdonos	14,3	17,3	16,5
beosztott szellemi	32,3	34,6	34,0
kisburzsoa/kishivatalnok	17,5	21,1	20,2
munkás	29,1	20,0	22,3
NT/NA	2,7	1,7	1,9
<i>összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Diákjogok a felsőoktatásban 2003 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2003

II. Készségek, eszközök

1. A saját javakkal való ellátottság (százalékos arányok, N=1426)

	szülők	saját
mobiltelefon	90,0	96,3
CD-lejátszó	59,2	68,0
számítógép	60,2	59,7
internetcsatlakozás	35,8	38,8
színes tv	96,9	35,4
DVD-lejátszó	28,4	19,5
motorkerékpár	17,4	6,8
saját lakás	92,6	6,0
értékes sporteszköz (100.000ft felett)	8,2	5,5
vezetékes telefon	86,3	5,4
személyautó (2 millió ft alatt)	52,2	4,9
házi mozi	9,0	3,0
automata mosógép	92,5	2,8
másik lakóingatlan	19,9	2,2
építési üres telek	15,7	1,9
hobbitelek	20,0	1,7
értékes műtárgy (100.000ft felett)	15,6	1,6
személyautó (2 millió ft felett)	29,0	1,0
nyaraló	11,9	0,8
üzlet, üzletrész	12,7	0,7
mosogatógép	20,4	0,5
teherautó, más haszonjármű	11,3	0,3

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**2. A szülők és saját maga eszközökkel való ellátottsága – Ifjúság 2004
(százalékos arányok, N=8000)**

	szülőknek (ha velük él)	saját maga
automata mosógép	82,9	32,5
videomagnó	75,3	40,4
CD-lejátszó	55,5	59,3
hifitorony	53,8	61,1
személyautó	59,1	28,5
DVD-lejátszó	30,5	23,0
másik lakóingatlan, telek, nyaraló	16,8	6,2
házi mozi	11,3	9,6
mosogatógép	9,6	3,1
sporteszköz (60.000 Ft felett)	7,7	6,3
értékes műtárgy (100.000 Ft felett)	6,1	1,7
légkondicionáló	4,1	1,7
plazma tv	1,1	1,1

**3. Javakkal való ellátottsága
(van válaszok százalékban, N=1462)**

			szülők tulajdona		saját tulajdona	
	szülők	saját	kollégista	nem kollégista	kollégista	nem kollégista
mobiltelefon	87,2	96,0	86,8	86,3	97,3	97,2
CD-lejátszó	58,7	66,3	50,8	63,7	61,8	69,9
számítógép	61,6	53,3	57,7	64,4	47,6	57,3
színes tv	96,5	44,2	98,0	96,6	35,0	50,1
internetcsatlakozás	34,4	20,9	27,8	38,2	21,4	21,1
motorkerékpár	18,8	6,9	22,5	17,1	8,8	6,3
saját lakás	92,0	11,6	92,7	92,7	6,8	14,3
vezetékes telefon	91,6	11,8	90,0	93,1	5,8	15,1
DVD-lejátszó	16,2	8,1	11,7	18,7	5,8	9,6
értékes sporteszköz (100 eFt felett)	12,2	7,5	8,8	14,1	5,8	8,6
személyautó (2 millió Ft alatt)	51,3	7,3	55,4	49,7	5,6	8,4
automata mosógép	92,1	11,0	90,9	93,4	4,0	14,9
másik lakóingatlan	29,0	3,1	26,8	30,5	3,5	3,0
hobbitelek	20,1	1,7	21,0	19,9	2,9	1,2
építési üres telek	16,7	2,8	14,3	18,1	2,1	3,0
értékes műtárgy (100.000 Ft felett)	17,5	2,1	14,5	19,3	1,9	2,2
személyautó (2 millió Ft felett)	35,9	1,8	29,0	40,0	1,4	2,1
nyaraló	17,4	1,1	13,7	19,5	0,8	1,3
házi mozi	5,3	1,9	3,1	6,6	0,8	2,5
mosogatógép	24,3	1,7	19,1	27,2	0,6	2,3
üzlet, üzletrész	16,8	1,6	14,3	18,3	0,6	2,2
teherautó, más haszonjármű	9,4	0,3	9,4	9,6	0,2	0,4

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2003

**4. Nyelvek ismerete
(százalékos arányok, N=1426)**

	nem beszéli	beszéli, nyelvvizsga nélkül	beszéli, alapfokú nyelvvizsga	beszéli, középfokú nyelvvizsga	beszéli, felsőfokú nyelvvizsga ⁹	NT/NV
angol	14,7	36,8	6,1	36,1	6,0	0,2
német	35,5	5,9	5,9	25,0	5,1	0,2
francia	87,8	6,6	1,6	2,3	0,9	0,8
olasz	92,3	5,1	0,7	0,8	0,4	0,8
spanyol	96,0	2,0	0,4	0,6	0,3	0,7
orosz	95,0	2,0	0,9	0,4	1,0	0,7
cigány	97,7	0,6	0,4	0,2	0,5	0,6
egyéb nyelv	85,7	4,6	2,1	2,0	5,0	0,5

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

5. Szokott-e internetezni? (N=1426)

	%
igen	98,8

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**6. Internet-használat
(százalékos arányok, N=1426)**

	soha	ritkábban, mint kéthete	két-hetente	hetente	hetente többször	naponta	NT/NV
web-oldalak	1,7	5,6	3,9	15,8	22,9	49,9	0,1
chat	59,6	17,4	2,7	7,3	5,3	7,0	0,7
e-mail	3,9	4,7	3,1	15,2	22,1	49,1	0,1
WAP (internet mobilról)	82,6	9,0	2,2	2,6	1,2	2,0	0,3
online-vásárlások	87,4	9,5	1,1	1,1	0,4	0,1	0,3
banki, pénzügyi szolgáltatások	72,6	18,1	2,6	4,2	1,1	1,1	0,3
MP3 zenék letöltése	0,5	42,8	15,8	6,1	11,2	10,1	13,5
hírolvasás	0,1	17,1	12,2	8,2	18,4	16,1	27,9
társkeresés	0,3	91,9	4,1	0,6	1,6	0,6	0,9
tanácsadás	0,7	89,2	6,3	1,1	1,3	0,7	0,7

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

⁹ A felsőfokú és anyanyelvi szint összevonva

III. Kollégiumról

1. Miért választotta ezt a kollégiumot, amelyben jelenleg lakik? (Több válasz lehetséges) (N=1426)

	%
ide vettek fel	56,1
ismerősök is ide jelentkeztek / itt laknak	25,4
pezsgó kollégiumi élet	21,1
a kollégium jó hírneve, presztízse	9,6
a szolgáltatások színvonala, sokszínűsége miatt	8,0
a tanulmányi eredményeim ezt tették lehetővé	6,9
egyéb	16,5

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

2. A kollégiumi férőhelyek elosztását befolyásoló tényezők

	egyáltalán nem	kevésbé játsszik szerepet	nagy szere- pet játszik	igen nagy szerepet játsszik
protekción/kapcsolatok	12,7	28,9	30,7	27,7
tanulmányi eredmények	17,1	25,3	34,7	23,0
szociális helyzet	10,1	22,0	48,4	19,5
az egyetemi közéletben való részvétel	24,5	34,1	27,3	14,1
az állandó lakóhely távolsága	14,4	35,2	38,9	11,6

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

3. A kollégiumi választásakor mennyire fontos volt számára (százalékos arányok, N=1426)

	egyáltalán nem	kevésbé fontos	fontos	nagyon fontos
baráti közösség	9,5	11,2	37,9	41,4
alacsony havi költség	8,5	12,3	40,8	38,4
bulizás, szórakozás	14,0	29,2	35,3	21,5
kollégiumi életforma	13,1	28,3	38,4	20,1
a kollégium infrastrukturális állapota	19,9	26,9	37,3	15,8
komfort, kényelem	15,9	29,6	40,0	14,6
a kollégiumi szolgáltatások színvonala	23,6	31,1	33,8	11,5
szakmai fejlődés elősegítése	29,3	31,4	30,2	9,1

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**4. A kollégiumi feltételek
(százalékos arányok, N=1426)**

	igen
asztalok, székek, könyvespolc	99,4
hideg és meleg víz	99,3
fürdőhelységek	97,8
illemhelyek	97,8
mosási, vasalási lehetőség	94,7
saját szórakoztatási eszközhasználati lehetőség (tv stb.)	93,5
főzési, étel melegítési lehetőség	92,8
saját számítógép, internet-használati lehetőség	92,3
hűtőgéphasználat	88,4
fogyasztási-, háztartási eszköz használati lehetőség	83,4
fénymásolási, nyomtatási lehetőség	79,6
videó-, DVD-, CD-kölcsönzési lehetőség	25,5

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**5. Kollégiumi szolgáltatások alakulása
(százalékos arányok, N=1426)**

	igen
internethasználati lehetőség	93,8
közösségi helység, klub	84,6
számítógépterem	81,2
tanulószoza	76,8
sportpálya	61,3
orvos, egészségügyi ellátás	57,4
könyvtár	55,6
étkezés	52,3
sportcsarnok	26,7
uszoda, szauna	15,3

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

6. Kollégiumi költségek alakulása (N=1426)

	alapszolgálatásért fizet	kollégiumi többletszolgálatásért fizet	kollégiumi fejlesztésért fizet	mindösszesen térítési díjat fizet
tényleges adat	N=1167	N=348	N=453	N=873
nincs adat	259	1078	973	553
átlag	5632	1345	1346	6229
median	5300	1000	910	6000
modus	4550	1000	1000	6500
minimum	0	0	0	0
maximum	20000	20000	5400	23000
10 (alsó tized)	4500	240	250	4500
20	4550	403	400	4600
25	4550	500	500	5000
30	4550	500	500	5350
40	4600	750	910	5600
50	5300	1000	910	6000
60	5500	1000	1000	6400
70	6000	1200	1000	6500
75	6200	1500	1500	6550
80	6500	2000	2000	7150
90 (felső tized)	8000	2837,78	4550	8000

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

7. Milyen feltételeket biztosít a kollégium felsőfokú tanulmányainak folytatásához? (százalékos arányok, N=1426)

nagyon jó feltételeket	10,0
megfelelő feltételeket	72,3
nem kielégítő feltételeket	14,8
kedvezőtlen, rossz feltételeket	2,9
<i>összesen</i>	<i>100,0</i>

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

8. Hogyan befolyásolja a kollégium a tanulmányi eredményeit? (százalékos arányok, N=1426)

javítja	22,5
rontja	15,6
nem befolyásolja	61,9
<i>összesen</i>	<i>100,0</i>

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**9. Kollégium hozzájárulása a tanulmányi eredmények javításához
(százalékos megoszlások, N=1426)**

	egyáltalán nem	kevésbé	nagy mér- tékben	igen nagy mértékben	nincs ilyen szerepe
tanulást segítő számítógépes feltételek, internet használat	6,8	17,1	38,8	35,4	2,0
kikapcsolódást segítő rendezvények	15,2	30,1	30,2	18,6	5,9
testi felüdülést biztosító létesítmények, lehetőségek	19,3	26,9	25,8	14,5	13,4
lakhatási feltételek, körülmények	19,0	35,7	32,9	11,5	0,9
tanulást segítő eszközök (könyvtár)	20,9	27,9	22,9	8,9	19,5
informális, szakmai viták, társaság	27,0	28,6	18,5	8,2	17,7
kulturális, művelődési lehetőségek	21,8	40,1	20,4	4,8	12,9
szakmai rendezvények, tudományos programok	26,2	31,7	17,5	4,0	20,5

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

10. A kollégium legfontosabb értékei (N=1426)

	N	válaszok %-ában	esetek %-ában
barátok, társaság	1078	70,3	93,8
csajok, pasik, bulik	133	8,7	11,6
egymás segítése, kapcsolatépítés	72	4,7	6,3
tanulás	58	3,8	5,0
függetlenség, önállóság	55	3,6	4,8
olcsó	54	3,5	4,7
önállóságra tanít	44	2,9	3,8
alkalmazkodás	26	1,7	2,3
szerelem	5	0,3	0,4
egyetem közelsége	5	0,3	0,4
sportolási lehetőség	3	0,2	0,3
<i>összesen</i>	<i>1533</i>	<i>100,0</i>	<i>133,4</i>

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

IV. Bevételek és kiadások szerkezete

1. Bevételek szerkezete

(százalékos arányok, N=1426)

	van
családi támogatás	78,4
alapítványi ösztöndíj	13,4
tanulmányi ösztöndíj	51,7
szociális támogatás	31,1
diákhitel	30,2
munkavégzés	22,5
egyéb	10,2

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

2. Bevétel szerkezete (forintban, N=1426)

	családi támogatás	alapítványi ösztöndíj	tanulmányi ösztöndíj	szociális támogatás	diákhitel	munkavégzés	egyéb
van	965	171	638	373	403	261	129
nincs	461	1255	788	1053	1023	1165	1297
átlag	24235	10409	10998	6465	23592	31447	17747
median	20000	7000	8500	5000	25000	20000	14570,21
modus	20000	10000	5000	5000	25000	10000	20000
min.	0	0	0	0	0	0	0
max.	150000	85000	91000	45000	125000	250000	100000
10	6000		3500	3000	15000	3000	0
20	10000	4000	5000	3500	21000	8000	4000
25	15000	4000	5000	4000	21000	10000	5000
30	15000	5000	5800	4000	21000	10000	7000
40	20000	6000	7000	5000	25000	15000	10000
50	20000	7000	8500	5000	25000	20000	14570
60	25000	10000	10000	6000	25000	30000	20000
70	30000	10000	12000	7000	25000	40000	22784
75	30000	11000	13000	7500	25000	45582	25000
80	35000	12000	15000	8000	25000	50000	28517
90	40000	20000	19800	10437	25000	60000	35000

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

3. Kiadások szerkezete (N=1426)

	%
szállás és szállással kapcsolatos rezsiköltségekre	92,6
étkezési költségekre	94,6
utazásra	90,4
ruházkodásra	56,3
szórakozásra, művelődésre	82,1
élvezeti cikkekre	57,0
jegyzetvásárlásra, egyéb tanszerekre	55,6
szakmai könyvek vásárlására	31,4
telefonra	68,9
egyéb kiadás	13,1

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

4. Kiadások szerkezete (forintban, N=1426)

	szállás reysi	étke- zés	uta- zás	ruház- kodás	szóra- kozás, műve- lődés	élve- zeti cikk	jegyzet	szakmai könyvek	telefon	egyéb	meg- takari- tás
valid	1284	1254	1241	739	1075	741	732	410	936	178	204
missing	142	172	185	687	351	685	694	1016	490	1248	1222
mean	6749	13530	4686	7762	5775	5469	5605	6526	4592	9231	12631
medián	5850	12000	4000	5000	5000	4000	3000	4000	3500	4000	6000
mode	6500	10000	5000	5000	5000	5000	2000	5000	3000	0	10000
mini- mum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
maxi- mum	615012	50000	60000	200000	40000	60000	200000	76000	120000	120000	212122
10	4500	5000	2000	2000	1000	1000	1000	1000	1500		
20	4550	6302	2000	3000	2000	2000	1000	1500	2500	1000	2000
25	4600	8000	2500	3000	2000	2000	2000	2000	2500	1799	3000
30	4700	10000	3000	3805	3000	2000	2000	2000	3000	2000	4000
40	5400	10000	3427	5000	3000	3000	2000	3000	3000	3000	5000
50	5850	12000	4000	5000	5000	4000	3000	4000	3500	4000	6000
60	6200	15000	5000	6000	5000	5000	5000	5000	3600	5000	10000
70	6500	16000	5000	10000	6000	5000	5000	6000	5000	6463	10000
75	6500	20000	5000	10000	8000	7000	6000	8012	5000	9483	14163
80	7000	20000	6000	10000	10000	10000	9169,79	10000	5000	10000	15249
90	8500	25000	8000	15000	10000	10000	12000	15000	8000	26347	25000

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

5. Bevételek szerkezete (N=1461)

	%
családi támogatás	78,7
alapítvány ösztöndíj	12,1
tanulmányi ösztöndíj	60,5
diákhitel	40,1
munkavégzés, munkavállalás jövedelme	28,8
egyéb	16,2

Diákjogok 2003 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

6. Bevétel szerkezete (forintban, N=1461)

	családi támogatás	alapítvány ösztöndíj	tanulmányi ösztöndíj	diákhitel	munkavégzés, munkavállalás jövedelme	egyéb
tényleges adat	1008	185	798	542	387	242
nincs adat	453	1276	663	919	1074	1219
átlag	21382	7485	9459	20283	23771	11079
median	20000	6000	8500	21000	18000	5686,98
modus	20000	0	10000	25000	0	0
minimum	0	0	0	0	0	0
maximum	99999	60000	96001	99999	350000	99999
10	2000		3000	10000		
20	10000	648	4600	20000	5000	
25	10000	3000	5000	21000	7000	2000
30	10000	4000	6000	21000	10000	3176
40	15000	5000	7000	21000	15000	4468
50	20000	6000	8500	21000	18000	5686
60	20000	8000	10000	25000	20000	8000
70	30000	10000	11000	25000	30000	11937
75	30000	10000	12000	25000	30000	15822
80	30000	11000	13148	25000	40000	20000
90	40000	15000	17000	25000	50000	28890

Diákjogok 2003 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

7. Kiadások szerkezete (N=1461)

	%
szállás és szállással kapcsolatos rezsi költségek	65,4
étkezési költségek	83,1
utazásra	79,3
ruházkodásra	58,5
szórakozásra, művelődésre	82,5
élvezeti cikkekre	56,6
jegyzetvásárlásra, egyéb tanszerekre	43,9
szakmai könyvek vásárlására	21,0
telefonra	72,9
egyéb kiadás	11,5
megtakarítás	24,0

Diákjogok 2003 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

8. Kiadások szerkezete (forintban, N=1461)

	szállás	étke- zés	uta- zás	ru- ház- kodás	szóra- kozás, műve- lődés	élve- zeti cikk	jegy- zet	szak- mai könyv	tele- fon	egyéb	megtá- karítás
tényleges	931	1139	1110	790	1123	781	593	283	1003	194	356
nincs	530	322	351	671	338	680	868	1178	458	1267	1105
átlag	12086	10738	4049	7475	5114	4531	3021	3009	4337	5756	9488
median	10000	10000	3000	5000	4000	3000	2000	2000	3600	2000	5000
modus	15000	10000	5000	5000	5000	5000	2000	0	3000	0	0
minimum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
maximum	65000	80000	51000	99999	30000	67000	25000	23000	80002	60000	99999
10	3600	1000	1000		500				1000		
20	4545	5000	1500	2000	2000	1000	1000		2000		
25	5000	5000	2000	3000	2000	1269	1000		2500		
30	5500	5000	2000	3000	2000	2000	1000	1000	2500		2000
40	6550	9000	2000	5000	3000	2240	2000	2000	3000		4000
50	10000	10000	3000	5000	4000	3000	2000	2000	3600	2000	5000
60	14000	10000	4000	6000	5000	5000	3000	3000	3600	3000	10000
70	15000	15000	5000	10000	5000	5000	4000	4000	5000	5000	10000
75	17000	15000	5000	10000	6000	5000	4500	5000	5000	5951	11962
80	20000	15000	5000	10000	10000	7000	5000	5000	5000	10000	15000
90	24387	20000	7258	15000	10000	10000	6000	6000	8000	18699	24022

Diákjogok 2003 – Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

V. Szabadidő, fogyasztás, életmód

1. Szórakozni járás gyakorisága (százalékos arányok, N=1426)

	soha	havinál ritkábban	havonta	hetente	hetente többször
kocsmába /sörözőbe/borozóba	12,1	15,6	18,8	32,8	20,8
kávézóba/teázóba	10,0	24,0	27,9	25,7	12,4
klubokba	21,7	36,1	23,9	13,7	4,5
diszkóba	27,0	29,9	22,0	18,3	2,9
partikra	24,2	41,9	21,9	10,1	1,9
házibuliba	11,3	54,2	27,1	6,1	1,3
könnyűzenei koncertekre	16,1	56,9	23,3	3,0	0,7
multiplex moziba	18,7	48,7	28,0	4,1	0,4

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

2. Kulturális tevékenységek gyakorisága (százalékos arányok, N=1426)

	soha	havinál ritkábban	havonta	hetente	hetente többször
vers- vagy prózairással próbálkozni	72,6	18,3	5,3	1,7	2,0
táncházba járni	68,2	24,9	3,6	2,4	0,9
hangversenyre, operába járni	55,3	40,7	3,5	0,3	0,2
zenélni/festeni/rajzolni	46,4	21,7	8,4	10,0	13,5
művészfilmeket nézni, art-mozikba járni	30,6	39,0	21,9	7,2	1,2
színházba járni	13,8	71,2	14,2	0,6	0,1
kirándulni a természetbe	6,1	44,4	34,8	12,2	2,4
könyvtárba járni	4,7	17,9	26,9	32,6	17,8

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

3. Szolgáltatások igénybevétele (százalékos arányok, N=1426)

	soha	havinál ritkábban	havonta	hetente	hetente többször
kozmetikus, szolárium	50,2	24,4	20,7	4,1	0,6
gyorséttermek	18,0	31,4	26,6	18,9	5,1
uszoda, szauna	20,9	46,0	18,7	11,6	2,8
fitneszszalon, konditerem	41,2	26,4	11,0	12,7	8,7
biliárd, darts, bowling	27,6	35,7	22,6	9,5	4,5

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

VI. Előítéletek, politikai-közéleti aktivitás

1. Társadalmi távolság (százalékos megoszlás, N=1426)

	egyáltalán nem tetszene, borzalmas lenne	nem tetsze- ne, nem örülnék neki	közömbös számomra	jónak találnám, kifejezetten örülnék neki
sokgyerekes roma/cigány család	44,9	37,3	16,7	1,1
kínai család	16,9	20,5	57,9	4,7
hasonló nemű pár (homoszexuális férfiak, leszbikus nők)	11,6	20,3	64,1	4,0
zsidó család	7,9	10,2	76,5	5,4
német család	4,7	9,6	73,9	11,8
szociális segélyből élő magyar család	4,5	18,5	73,9	3,1
sok gyerekes ma- gyar család	3,4	19,2	58,2	19,2
fogyatékos gyereket nevelő család	2,9	8,5	81,5	7,1
főiskolások, egye- temisták lakóközössége	1,9	11,3	43,9	42,9
határon túlról bete- lepülő magyarok	0,7	3,2	72,2	23,9

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

VII. Értékek

1. Mi kell ahhoz, hogy jól érezze magát a bőrében? (a három legfontosabb) (N=1426)

	elemszám	válaszok %-ban	esetek %-ban
barátság	527	25,3	45,6
anyagjak	447	21,5	38,7
harmónia	191	9,2	16,5
család	189	9,1	16,3
egészség	178	8,6	15,4
állás/karrier	114	5,5	9,9
béke/biztonság	101	4,9	8,7
buli/pia	78	3,7	6,7
önmegvalósítás	74	3,6	6,4
hit	51	2,5	4,4
boldogság	32	1,5	2,8
nyugalom	22	1,1	1,9
szeretet	18	0,9	1,6
elfogadja magát	17	0,8	1,5
szerelem	15	0,7	1,3
sport	12	0,6	1,0
célok elérése	10	0,5	0,9
teljesítmény	2	0,1	0,2
szex	3	0,1	0,3
<i>összesen</i>	<i>2081</i>	<i>100,0</i>	<i>180,0</i>

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

**2. A legfontosabb karrier értékek (három legfontosabb)
(N=1426)**

	elemszám	válaszok %-ában	esetek %-ában
pénz, anyagiak	409	19,4	34,7
barátok, kapcsolatok	402	19,1	34,2
diploma, végzettség, szakmai tudás	316	15,0	26,8
kapcsolatok	310	14,7	26,3
pozitív karrierértékek	294	14,0	25,0
általános emberi pozitív értékek	73	3,5	6,2
szerencse	67	3,2	5,7
negatív karrier értékek	66	3,1	5,6
tanulás	64	3,0	5,4
család	41	1,9	3,5
nyelvtudás, nyelvismeret	37	1,8	3,1
tapasztalat	17	0,8	1,4
egészség	6	0,3	0,5
számítógépes ismeretek	5	0,2	0,4
összesen	2107	100,0	179,0

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

VIII. Politikai érdeklődés, közélet

1. Politikai, közéleti érdeklődés

	igen (%)
érdeklí a politika	39,5
kapcsolatban áll civil szerveződéssel	40,7
szimpatizál politikai párttal, szervezettel, mozgalommal	29,1
tagja politikai szervezetnek, mozgalomnak	2,7

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

2. Tagja-e, kapcsolatban áll-e... (N=1426)

	igen (%)
sportklub, vagy szervezet	16,2
ifjúsági és diákszervezet	13,5
kulturális vagy művészeti csoport, szervezet	8,0
hobbival kapcsolatos szervezet vagy klub	7,5
egyházi szervezet, vallási közösség, csoport	7,3
szakmai egyesület	5,8
természetvédelmi, állatvédelmi vagy környezetvédelmi szervezet	3,3
társadalmi jóléttel foglalkozó vagy jótékonyági szervezet	2,0
lelki és szociális problémákkal foglalkozó szervezet	1,3
emberi jogi mozgalom vagy szervezet	0,9

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

IX. Feszültségoldó szerek használata

1. Az alkohol fogyasztás gyakorisága (százalékos megoszlás, N=1426)

nem iszik alkoholt	10,7
egyszer-kétszer	34,4
kb. hetente egyszer	22,6
kb. hetente kétszer	15,6
kb. hetente háromszor	9,5
több mint háromszor egy héten	5,6
NT/NV	1,6
<i>összesen</i>	<i>100,0</i>

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

2. A dohányzás gyakorisága (százalékos megoszlás, N=1426)

nem dohányzik	56,4
csak bizonyos alkalmakkor (bulik)	10,4
heti egy dobozzal	3,9
két-három napig tart egy doboz cigaretta	13,3
naponta egy dobozzal	13,4
naponta több mint egy dobozzal	2,2
NT/NV	0,4
<i>összesen</i>	<i>100,0</i>

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

3. A drog kipróbálása (N=1426)

	igen (%)
saját maga	33,2
barátai	71,7

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

4. A különféle szerek használata (százalékos megoszlás, N=473)

	soha	egyszer	alkalmanként	rendszeresen	NT/NV
marihuana (fű)	3,0	41,8	49,2	5,3	0,7
LSD	92,8	5,3	1,1	0,0	0,7
speed	89,0	7,6	2,6	0,0	0,7
extasy	83,9	10,3	5,0	0,0	0,7
hasis	92,0	4,6	2,8	0,3	0,3
kokain	89,7	5,8	3,1	0,7	0,7
heroin	95,4	3,1	0,7	0,0	0,7
egyéb	97,9	1,2	0,2	0,0	0,7

Felsőoktatási Kutatóintézet, 2004

Summary

Kálmán Gábor: Higher Education Students in Dormitories 2004

*Institute for Higher Education Research, Budapest, 2006
Research Papers 272*

Apart from the 'Higher Education Students in Dormitories 2004' research, which consisted of a questionnaire survey and data about the dormitories listed in the sample, we took into consideration the results of our past surveys as well.

The situation of those students, who live in a dormitory, is largely influenced by the expansion of higher education, which has started in the nineties and is still going on. This expansion has significantly altered the composition of higher education students according to type and level of education, and has restructured the differences in their social and financial background. The 'Sociological Survey of the First Year Students', in which we queried both full-time and correspondence students, provided a good opportunity to present the differences in composition according to type and level of education. The representative data of the 'Student Rights in Higher Education 2003' survey allowed for the comparative analysis of those full-time students who live in a dormitory and those who do not.¹⁰

Due to the expansion, the composition of higher education according to type and level of education has changed significantly. During the expansion, the number of correspondence students increased more dynamically than that of the full-time students, while the number of college students increased more significantly than that of the university students.

The expansion of higher education also brought along growth in the importance of the market and a decrease in state subsidy; more accurately, a structure of higher education has been created, in which state subsidy concentrates on full-time students; more appropriately, on a narrower group of full-time students.

¹⁰ The objective of the joint survey conducted by the Hungarian Institute for Educational Research, the Sociological Institute of the Hungarian Academy of Sciences and the Hungarian Youth Research Institute was to provide information on the whole population of full-time students (almost 185.000) through the querying of a sample of 1.500 people. The sample is representative by our EU-region according to the 64 institutes of higher education, this was assured by setting up a 5-scale quota (institution, year, gender, level of education and that ratio of those who live in a dormitory). The survey, according to our past experience, was carried out by student questioners.

A significant contradiction of the expansion of the higher education system is that the strengthening market role of higher education increases the chances of the aspirant strata. However, because of the decrease in state subsidy, there is a growing competition in the field of redistribution, and as a result, the children of the aspirant strata/groups are disadvantaged; that is, the present forms of state subsidy do not decrease, but rather increase the disadvantages of the aspirant strata.

The status of those students, who live in a dormitory, is largely influenced by the status of their family background, and state subsidy plays a vital role in forming their situation. We can say, that those students, who live in a dormitory, are among the best-supported students.

Among the dormitories contacted in the survey (N=49), only the directors of seven institutions were content with the state of the buildings. In 15 further institutions, the state of the buildings was rather satisfactory. Half of the dormitories reported that there is an urgent need for renovation.

The average number of students in a single room is 3.3 students/room. There was only one dormitory, in which every room has two inhabitants.

In one tenth of the dormitories there was no report of common premises. Most dormitories (24) have three public rooms. We found three dormitories, however, where more than 20 public rooms were available.

The situation was same for schoolrooms as well. Moreover, a fifth of the dormitories do not have tangible data; more appropriately, half of these answers stated that there was no such room in the dormitory, while the other half presented ambiguous answers.

However, the number of PC rooms shows a relatively fortunate picture, as out of the 49 dormitories only two did not report about a PC room. In 47 dormitories there is an opportunity to use PCs.

Almost a third of the dormitories have a foundation, which is connected entirely to the dormitory. Several institutions reported of no foundations, but they highlighted that there is a foundation connected to the dormitory at the college/university.

There is a concrete student foreperson in four fifths of the institutions. In 9 dormitories; however, there was no such person, the representation of the students was of other nature, or the director of the institution could not provide substantive information.

The choice of the dormitory was accidental for more than half of the students; more appropriately, they chose the dormitory because they were admitted to it. One fourth of the students reported that they chose the dormitory because their friends also live there. It is a telling data, that only 8% chose the dormitory according to the level and variety of services.

Concerning the choice of dormitories, two aspects were highlighted: friends and low cost. The third important aspect of choosing a dormitory was dorm-lifestyle, partying and entertainment. Almost two thirds of the students regarded it as important or very important. It is remarkable, that

the opinion of the students was divided concerning the dormitory's infra-structural state, comfort and the level of services. 50% regarded them as important, while 50% did not. Rarely one fourth of the students regarded the level of services important. The assistance of the dormitory in the student's professional development was the least important factor in choosing the dormitory.

The majority of the students said that social situation was the most important factor in distributing the room among students. The next important factor was scholastic record; the third was participation in university life. As a result, it is not surprising, that the students highlighted the importance of low cost.

Taking into consideration the fact that wire-pulling was regarded as having an important role in distributing the room according to 27.7% of the students, and very important according to 30.7%; we are not mistaken if we assume that in distributing the room, privilege plays a more important role than performance. In other words, students are rather governed by the „struggle for right” than market calculation.

53.1% of the surveyed students living in dormitories were male, and 46.9% were female. More than a third of the students were 20 years old or younger, almost half were between 20 and 24, while almost every tenth student was more than 25 years old.

Most of the students come from a village or small town environment, they have at least one sibling, and most of them have intensive contact with their parents. Almost every fourth student has experienced a family conflict (divorce of the parents), or family tragedy (loss of father or mother).

The fathers of students mostly work in the private sector and in industry/building industry as small entrepreneurs. A greater ratio of the mothers work in public sector, the ratio of public servants is significant; that is, fathers mean enterprise and mothers mean security. The families of those students, who live in a dormitory, quasi form a continuum of the Socialist bourgeoisie of the eighties. In these family-types, the good second sector profession of the husband contributes to the rising of the family in financial terms, while the administrative work of the mother in terms of social relations. This is shown by the family's network of affinities, in which local impregnation (local politician), contact with the public (press) and enterprise are the most important factors. This moderate well being, stemming from the Socialist bourgeoisie is shown in the financial state of the parents.

96.3% of the students have a mobile phone, 59.7% have an own PC, and 38.8% have their own Internet access. Almost two thirds (60.2%) of the students come from a family, where there is a PC, and around a third (35.8%) of the students' families have access to the Internet. The most significant difference between those students, who live in a dormitory and those, who do not lies in having a PC and Internet access, especially concerning their parents. 57.7% of the parents of those students, who live in a

dormitory, have PCs, while this ratio is 64.4% among the parents of those students, who do not live in a dormitory. The ratios are 27.8% and 38.2% concerning the use of Internet. The difference is even more significant in having an own PC: 47.6% and 57.3%.

The possession of entertainment devices among those students, who live in a dormitory, draws attention to the increasing consumer state of the students. Two thirds of the queried students had CD players; one third had an own colour television. The growth in the possession of PCs also shows the increasing role of the students on the consumer market. As opposed to last year's data, where half of the students had an own PC, this year almost two thirds of the students have an own PC.

After the cost of food, students living in a dormitory tend to expend mostly on culture, entertainment, travelling and on consumer's goods. They relatively spend more on education and on professional improvement (books, etc.) than full-time students; however, in the order of costs these expenses are still the last. Therefore, the allowances of the dormitory contribute to forming a sample, accepted university student life style.

The drawing on services is an important feature of the life style of those students, who live in a dormitory: a fourth of the students go to a fast-food restaurant several times a week, every fifth student attends a fitness salon or gym. The visit of pleasure-grounds plays an important role in the life of those students, who live in a dormitory: every second student goes to a pub several times a week, and more than 33% visit cafés and tea-houses.

The separateness of the students living in a dormitory starts at a very early age (the majority of the queried students was allowed to go out in their early teens; more than two thirds of the students have their first sexual experience and their first serious relationship in their late teens). For the great majority, however, the integration to adult society, either through employment or through setting up a family, happens at their late twenties.

The lengthening of the youth life-phase goes hand in hand with the dual movement of time perception of youth. On the one hand, time perception speeds up, for example, planned education starts earlier and earlier (planned language education in the kindergarten, or in the first years of elementary school); on the other hand, it slows down, the entrance to full-time employment is postponed. The development of society is heading toward a direction, in which young people have to come of age earlier, they have to take part in consumerism, but they postpone their entrance into full-time employment.

The 'Higher Education Students in Dormitories' survey-report consists of three parts. In the first part, we deal with the consequences of the expansion of higher education; the second part deals with dormitories, and the condition of dormitories. In the third part we present the status, background composition and life style of those students who live in a dormitory.

A Felsőoktatási Kutatóintézet legújabb kiadványai

Kutatás közben füzetsorozat: A jelen kiadvány hátoldalán

Educatio folyóirat

Legújabb számaink:	Szerkesztés alatt:
2004/1, Alternatív oktatás	2006/1, Mérleg
2004/2, Műveltség	2006/2, Képzés és munkaerőpiac
2004/3, Pedagógusképzés	2006/3, Ötvenhat
2004/4, Politikai szocializáció	
2005/1, Budapest	
2005/2, Hallgatói mobilitás	
2005/3, Egyházak és oktatás	
2005/4, Óvodák	

Társadalom és oktatás könyvsorozat

15. Andor Mihály – Liskó Ilona: Az utolsó igazgatóválasztás.
16. Ladányi János: Rétegződés és szelekció a felsőoktatásba.
17. Hrubos Ildikó (szerk.): Az ismeretlen szakképzés.
18. Kelemen Elemér: Hagyomány és korszerűség.
19. Nagy Péter Tibor: Hajszálcsovek és nyomáscsoportok.
20. Kozma Tamás: Határokon innen, határokon túl.
21. Havas Gábor – Kemény István – Liskó Ilona: Cigány gyerekek az általános iskolában.
22. Hrubos Ildikó: A "bolognai folyamat".
23. Forray R. Katalin – Hegedüs András: Cigányok, iskola, oktatáspolitikai.
24. Hrubos Ildikó (szerk.): A gazdálkodó egyetem.
25. Polónyi István: A hazai oktatás gazdasági jellemzői a 20-21. századfordulón.
26. Lukács Péter – Nagy Péter Tibor (szerk.): Oktatáspolitikai – Válogatás a hazai szakirodalomból.
27. Kozma Tamás: Kisebbségi oktatás Közép-Európában.
28. Lukács Péter: A felsőoktatás „tömegesedése”.
29. Karády Viktor: A francia egyetem Napóleontól Vichyig.

A Felsőoktatási Kutatóintézet kiadványai megrendelhetők az Intézet honlapján keresztül (www.hier.iif.hu).

Ára: 670,- Ft

A Kutatás közben sorozat újabb füzetei:

- 246 Hrubos Ildikó – Szentannai Ágota – Veroszta Zsuzsanna:** A gazdálkodási filozófia és gyakorlat érvényesülése az egyetemeken.
- 247 Liskó Ilona:** A szakmai előkészítő oktatás bevezetése.
- 248 Kozma Tamás:** Kisebbségi oktatás Közép-Európában.
- 249 Forray R. Katalin – Híves Tamás:** A szakképző intézmények alkalmazkodása a társadalmi-gazdasági feltételekhez (1990-2000).
- 250 Liskó Ilona:** Kudarok a középfokú iskolákban.
- 251 Tót Éva:** A Socrates program értékelésének tanulságai.
- 252 Victor Karady – Peter Tibor Nagy:** Educational Inequalities and Denominations – Database for Transdanubia, 1910 I.
- 253 Victor Karady – Peter Tibor Nagy:** Educational Inequalities and Denominations – Database for Transdanubia, 1910 II.
- 254 Forray R. Katalin – Híves Tamás:** A szakképzési rendszer szerkezeti és területi átalakulása (1990-2000).
- 255 Polónyi István:** A hazai felsőoktatás demográfiai összefüggései a 21. század elején.
- 256 Polónyi István:** A felnőttképzés megtérülési mutatói.
- 257 Liskó Ilona:** A szakképző iskolák kollégiumai.
- 258 Biró Zs. – Hrubos I. – Lovász G. – Pásztor A.:** Az oklevélmelléklet rendszere néhány európai egyetemen.
- 259 Liskó Ilona:** Perspektívák a középiskola után.
- 260 Török Balázs:** A kisgyermekkorú nevelés és gondozás nemzetközi összehasonlításának alapja.
- 261 Török Balázs:** A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei.
- 262 Polónyi István:** Patyomkin finanszírozás – Hogyan tovább a felsőoktatás finanszírozásával?
- 263 Györgyi Zoltán – Mártonfi György:** A Leonardo mobilitási program hatása a résztvevőkre.
- 264 Tót Éva:** Oktatási indikátorok – Az OECD INES Network-B tevékenysége.
- 265 Polónyi István:** A felsőoktatási beiskolázási keretszámok szakmai szerkezete.
- 266 Havas Gábor – Liskó Ilona:** Szegregáció a roma tanulók általános iskolai oktatásában.
- 267 Sáska Géza:** A szocialista és a polgári nevelés radikális alternatívái.
- 268 Liskó Ilona:** A roma tanulók középiskolai továbbtanulása.
- 269 Szemerszki Marianna:** A nem állami felsőoktatási intézmények hallgatói.
- 270 Gábor Kálmán – Szemerszki Marianna:** Sziget Fesztivál 2005.
- 271 Bajomi Iván – Berényi Eszter – Eröss Gábor – Imre Anna:** Ahol ritka jószág a tanuló – Oktatásirányítás, cselekvési logikák és egyenlőtlenségek Budapesten

A Felsőoktatási Kutatóintézet kiadványai megrendelhetők az Intézet honlapján keresztül (www.hier.iif.hu).